

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Білоцерківський національний аграрний університет
Освітня програма	12672 Агрономія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	201 Агрономія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Білоцерківський національний аграрний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	12672
Назва ОП	Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	201 Агрономія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Рибальченко Анна Михайлівна, Андрієнко Іван Андрійович, Мринський Іван Миколайович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	17.02.2025 р. – 19.02.2025 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/zvit_samocin_201_2025.pdf

Програма візиту експертної групи https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/rog_akredit_vizit_201.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Висновок щодо відповідності критеріям. Позитивні практики за освітньою програмою:

У цілому ОПП «Агрономія» відповідає Критеріям щодо акредитаційної експертизи. Її цілі дотичні суспільній місії та Стратегії БНАУ. Освітній процес регламентовано чинними положеннями і нормативною документацією. Зміст ОПП «Агрономія» відповідає усім нормативним вимогам, а структурно-логічна схема відповідає заявленій предметній області та має логічну послідовність. Професійний кадровий потенціал, структура та зміст ОПП дозволяють досягнути поставлених цілей та програмних результатів навчання. Фінансові, матеріальні ресурси та створений освітній простір – забезпечують належне виконання поставлених завдань. Загалом ОПП «Агрономія» відповідає суті критеріїв і підкритеріїв, а виявлені слабкі сторони є несуттєвими й легко усуваються у часі. До позитивних практик за освітньою програмою слід віднести: 1. Залучення всіх стейкхолдерів до формування цілей та ПРН ОПП та врахування регіонального та галузевого контексту, а також залучення досвіду інших вітчизняних та закордонних ЗВО, що ведуть освітню діяльність за даною спеціальністю. 2. Зміни в ОПП, результати навчання та зміст дисциплін обговорюються на засіданнях групи зі змісту та якості освіти агробіотехнологічного факультету, кафедр, ради роботодавців, студентського самоврядування, куди запрошуються здобувачі, представники роботодавців, викладачі ЗВО. Зібрані докази свідчать про врахування позицій і потреб стейкхолдерів під час формування ОПП. 3. Відмічена зручна практика формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів. Цифровізація освітнього процесу, а саме використання електронного кабінету здобувача в рамках АСУ освітнім процесом дозволяє студентам самостійно подавати заявки на вибіркові ОК та контролювати формування індивідуального навчального плану. 4. Для ефективного виконання самостійної та дистанційної роботи здобувачам надана можливість використовувати «Систему Е-навчання БНАУ». 5. Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті та при академічній мобільності. Є практика застосування визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти. 6. Міжнародна діяльність БНАУ сприяє розширенню наукової співпраці викладачів та здобувачів за ОПП. 7. Існує практика активного залучення роботодавців, професіоналів-практиків та експертів галузі до реалізації освітнього процесу за ОПП. 8. ОПП «Агрономія» забезпечена матеріально-технічними ресурсами, що дозволяють досягти визначених освітньою програмою ПРН та професійних компетентностей. 9. Популяризація принципів та норм академічної доброчесності, проведення просвітницьких заходів для всіх учасників освітнього процесу. 10. Комплексний підхід до забезпечення якості ОПП, чіткі процедури розробки, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОПП відповідно до внутрішніх нормативних документів. 11. Залучення стейкхолдерів до процесу вдосконалення ОПП. 12. Створено новий сайт БНАУ, що збільшує ефективність отримання інформації через його сторінку.

Недоліки

У ході акредитаційної експертизи ОП ЕГ суттєвих недоліків не виявила, втім: 1. Програмні результати навчання за ОПП відповідають стандарту, але відсутні ПРН, які підкреслюють унікальність ОПП. 2. У рубриці «Силабуси вибіркових ОК» відображені не всі вибіркові дисципліни. Наявність вибіркових дисциплін, які різні за об'ємом викладання (3 та 4 кредитні). 3. З 2024 р. підготовка за дуальною формою не здійснюється. 4. Не прослідковується практика визнання результатів навчання, отриманих у при академічній мобільності на ОР Бакалавр. 5. НПП варто звернути увагу на те, що недостатньо використовуються інноваційні методи навчання, як про те свідчать результати опитування здобувачів за ОПП «Агрономія». 6. На сайті БНАУ у вкладці «Освітній процес» за спеціальністю 201 Агрономія відсутні «Методичні вказівки до виконання курсових робіт». 7. Моніторинг наповнення репозитарію БНАУ у розділі «Методичні рекомендації» дозволив встановити, що наповнення його навчально-методичними напрацюваннями за ОПП «Агрономія» необхідно активізувати. 8. У силабусах ОК у розділі «Політика курсу щодо оцінювання» зазначено, що засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі навчальної дисципліни, але не вказано кількість балів, що можливо отримати за кожним видом роботи. 9. Назва підсумкової атестації: в ОПП зазначено, що вона проводиться у формі здачі теоретичного та практичного іспитів, у навчальному плані – атестаційний іспит, у Навчальних посібниках з теоретичної та практичної підготовки до підсумкової атестації – комплексний кваліфікаційний екзамен. 10. У вільному доступі на офіційному сайті БНАУ відсутні Навчальні посібники для підготовки до підсумкової атестації. 11. У Методичних вказівках до виконання курсових робіт не зазначено відсоток оригінальності курсової роботи, що може бути допущено до захисту, у «Положенні про академічну доброчесність у БНАУ», вказано, що курсові роботи підлягають перевірці на наявність академічного плагіату, але відсоток схожості зазначений лише для кваліфікаційних робіт. 12. Було виявлено незначну невідповідність публікацій напряму ОК «Фітопатологія» (Правдива Л.А.); публікаційна активність за ОК «Загальна екологія» (Будак О.О.) сприятиме реалізації цього ОК, хоч до її викладання і залучений фахівець-практик; деякі НПП не мають публікацій у періодичних виданнях, що входять до науко-метричних баз даних Scopus, Web of Science (Л.М. Мельник, М.М. Сенчук). 13. Не проводиться анкетування здобувачів для виявлення їх потреб щодо формування безпечного середовища навчання, фізичного та ментального здоров'я. 14. Недостатня систематизація збору і аналізу інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників. 15. Не прослідковується можливість швидкого зворотного зв'язку зі службою технічної підтримки офіційного веб-сайту БНАУ.

Рекомендації

ЕГ рекомендує: 1. При наступному перегляді ОПП гаранту освітньої програми розглянути можливість включення ПРН, які підкреслюють унікальність ОПП до кінця 2024-2025 навч. року. 2. У рубриці «Силабуси вибіркових освітніх

компонентів» відобразити всі вибіркові дисципліни, приведені в ОПП для кращого ознайомлення з ними здобувачів до кінця 2024-2025 навч. рок. Уніфікувати об'єм вибіркових дисциплін за розміром. 3. Продовжити практику підготовки здобувачів за дуальною формою здобуття освіти. 4. Посилити інформування здобувачів з їх прав, можливостей і обов'язків, про можливість визнання результатів навчання, здобутих при академічній мобільності до кінця 2024-2025 навч. року. 5. Викладачам за ОПП посилити використання інноваційних методів навчання, відповідно до результатів опитування здобувачів за освітньо-професійною програмою «Агрономія» до кінця 2025 року. 6. Висвітлити на сайті БНАУ «Методичні вказівки до виконання курсових робіт» до кінця 2024-2025 навч. року. 7. Активізувати наповнення репозитарію БНАУ навчально-методичними матеріалами за освітньо-професійною програмою «Агрономія» до кінця 2024-2025 навч. року. 8. Силабуси навчальних дисциплін у розділі «Політика курсу щодо оцінювання» до початку 2025-2026 навч. року доповнити описом критеріїв оцінювання, відповідно до робочих програм навчальних дисциплін, і зазначити кількість балів, що можливо отримати за кожним видом роботи. 9. До початку 2025-2026 навч. року узгодити назву підсумкової атестації за ОП в освітньо-професійній програмі, навчальному плані, Навчальних посібниках з теоретичної та практичної підготовки до підсумкової атестації. Розмістити у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ Навчальні посібники для підготовки до підсумкової атестації. 10. До початку 2025-2026 навч. року у Методичних вказівках до виконання курсових робіт зазначити відсоток оригінальності курсової роботи, що може бути допущена до захисту. 11. До початку 2025-2026 навч. року посилювати публікаційну активність НПП відповідно до освітніх компонентів, що ними викладаються у фахових наукових України та у виданнях, що індексуються у науко-метричних базах Scopus, Web of Science. 12. До початку 2025-2026 навч. року ЕГ рекомендує вдосконалити анкетування для здобувачів з метою виявлення їх потреб щодо формування безпечного середовища навчання, фізичного та ментального здоров'я. 13. До початку 2025-2026 навч. року удосконалити систему збору і аналізу інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників. 14. При розробці нового офіційного веб-сайту БНАУ передбачити можливість швидкого зворотного зв'язку зі службою технічної підтримки.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проєктування освітньої програми:

1. Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти. За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання затверджуються закладом вищої освіти і мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

ОПП включає всі необхідні компоненти відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2018 р. № 1339 «Про внесення змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти», за допомогою яких забезпечує можливість досягнення всіх програмних результатів навчання. Усі програмні результати навчання освітньої програми (ix 16, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/op_ahronomiia%202024-25_bak.pdf) відповідають 16 програмним результатам навчання, що визначені стандартом (<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/201-Agronomiya-bakalavr.21.10.2022.pdf>). Всі програмні результати навчання освітньої програми забезпечуються обов'язковими компонентами, що підтверджує матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам ОПП (стор. 18 освітньої програми).

2. Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідних професійних стандартів (за наявності). Освітні програми, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій, мають забезпечувати виконання вимог відповідних професійних стандартів

Професійний стандарт з ОПП Агрономія відсутній. ОПП не передбачає присвоєння професійної кваліфікації.

3. Освітня програма має чітко сформульовану мету, яка відповідає місії та стратегії закладу вищої освіти

Основною метою ОПП «Агрономія» у БНАУ (http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/op_ahronomiia%202024-25_bak.pdf) є підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних бакалаврів з агрономії здатних на високому професійному рівні вирішувати виробничі питання у галузі агрономії, які спрямовані на вирішення комплексних завдань з організації і технології виробництва високоякісної екологічно безпечної сільськогосподарської продукції та збалансованого природокористування та гармонійно поєднувати набуті знання, уміння, комунікативні навички і спроможності з відповідними інноваціями та ефективно впроваджувати їх у професійну діяльність. Мета освітньої програми чітко сформульована та відповідає місії та стратегії Білоцерківського національного аграрного університету, яка визначена «Політикою Білоцерківського національного аграрного університету у сфері якості» (затверджено рішенням вченої ради БНАУ, протокол №2 від 03.03.2023 р.) (<https://surl.li/kxvhpk>) та полягає у: досягненні лідерства у сфері аграрної освіти і науки України, динамічному розвитку, забезпеченні гідної позиції у державних та європейських рейтингах закладів вищої освіти за якістю освітніх послуг; підготовці висококваліфікованих конкурентоспроможних екологічно компетентних фахівців нового покоління для сфери аграрного виробництва шляхом надання освітніх послуг відмінної якості, дотримання високих стандартів у викладанні, науковій і професійній діяльності.

4. Мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням потреб заінтересованих сторін

Мета ОПП визначена з врахуванням потреб стейкхолдерів. На зустрічі з експертною групою, роботодавці підтвердили її вагомість та професійну спрямованість підготовки фахівців. Роботодавцями відзначена необхідність підготовки випускників для ринку праці, у т.ч. зі знаннями і навичками застосування сучасних цифрових технологій у сільському господарстві. Підготовку фахівців, необхідність їх на ринку праці високо оцінили роботодавці, присутні на зустрічі та залучені до здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості ОП: Вашук В.Ф. – генеральний директор ТОВ "Торгівельна компанія «Грано Плюс»; Войтко А.В. – головний агроном компанії STEFES; Войтовик М.В. – директор ТОВ «Мрія»; Довгальова Ю.А. – провідний фахівець Білоцерківського діагностичного центру компанії Syngenta; Кирута Л.С. – директор СФГ «Колосок»; Коваленко Р.В. – директор ФГ «Расавське»; Лясківський О.С. – регіональний технічний менеджер компанії Syngenta; Ляшенко А.В. – директор СФГ «Лад». Роботодавці надали рецензії на ОПП Агрономія: http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/recenz-vid_bak_201_24.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/vid_bak_201_24_1.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/vid_bak_201_24_2.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/vid_bak_201_24_3.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/vid_bak_201_24_4.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/recenziivid_bak_201_24_5.pdf, http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/recenzii/recenziivid_bak_201_24_6.pdf. Зміни в ОП, результати навчання та зміст дисциплін обговорюються на засіданнях: групи зі змісту та якості освіти агробіотехнологічного факультету (<https://surl.li/tkmqfa>); кафедр (<https://surl.li/wtclej>, <https://surl.li/mklbyx>, <https://surl.li/fwhfqe>); ради роботодавців (<https://surl.li/injtry>, <https://surl.li/vhztgn>), студентського самоврядування (<https://surl.li/jzfsix>), що було підтверджено при зустрічі з відповідними фокус групами. Так на засіданні ради роботодавців було запропоновано: до переліку вибіркових ОК включити «Регенеративне землеробство»; переглянути і вдосконалити структурно-логічну схему ОП, урахувати рекомендації щодо посилення екологічної складової; оновити зміст робочих програм обов'язкових ОК: «Грунтознавство з основами геології», «Фітопатологія», «Агрохімія», «Землеробство», «Основи наукових досліджень», а також освітні компоненти, які сприяють формуванню soft skills; до переліку обов'язкових й вибіркових ОК ОПП інтегрувати сучасні вимоги до підготовки фахівців й оновити робочі програми дисциплін. Характер зустрічі зі стейкхолдерами вказує про дійсний, а не формальний характер щодо їх залучення.

5. Мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку науки, спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

ОПП Агрономія є актуальною щодо потреб ринку праці, галузевого та регіонального контексту. Так при підготовці та оновленні ОПП враховувалась «Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки» (<https://surl.li/ktwdun>), яка передбачає розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва. Згідно стратегії ефективним напрямком розвитку землеробства є ресурсозбереження, ефективне використання і збереження наявних виробничих ресурсів, що має стати основою стратегії і тактики господарської діяльності сучасного аграрного підприємства та політикою області. Огляд матеріально-технічної бази ОП (<http://btsau.edu.ua/node/5587>), зустрічі з гарантом, НПП ЗВО та роботодавцями, свідчать про врахування тенденцій галузевого та регіонального контексту даної ОП. За результатами аналізу звіту, зустрічей з гарантом ОП та НПП, було встановлено, що при формуванні ОП автори враховували досвід аналогічних вітчизняних програм, зокрема Національного університету біоресурсів і природокористування України, Миколаївського національного аграрного університету, Вінницького національного аграрного університету, Одеського державного аграрного університету, Сумського національного аграрного університету, Уманського національного університету садівництва, Львівського національного університету природокористування, закордонних університетів-партнерів (<https://surl.li/llxpar>, <https://surl.li/gfkmpc>, <https://surl.li/sfqvuv>), зокрема, за результатами аналізу освітніх програм бакалаврського рівня враховано досвід Уманського НУС щодо особливостей закладання промислового саду та ягідника у ОК «Плодівництво»; у ОК

«Рослинництво» було розроблено і внесено в робочу програму окремі теми та питання екологічного рослинництва, використано навчальні праці ЗВО, як додаткові джерела інформації, частково запозичено практику ведення практичних занять за дистанційної форми навчання (вивчено та враховано досвід НУБіП, Уманського НУС, Вінницького НАУ, Львівського НУП та ін.); у ОК «Удобрення сільськогосподарських культур» та «Агрохімія» розроблено нові та вдосконалено існуючі модулі (враховано досвід Сумського НАУ). БНАУ активно інтегрує найкращі світові практики через співпрацю з провідними закордонними університетами – Czech University of Life Sciences, Prague (Чехія), University of Debrecen (Угорщина), Academia Pomorska w Slupsku (Польща), Writtle College (Великобританія), ESA – Ecole Supérieure d'Agricultures Angers Loire (Франція), Hochschule für Technik und Wirtschaft Dresden (Федеративна Республіка Німеччина), Словацький сільськогосподарський університет (Словаччина) (<https://surl.li/ragnrg>). Співпраця університету з іноземними партнерами закріплена договорами, що дозволяє враховувати сучасні світові тренди в освіті та аграрному секторі, забезпечуючи конкурентоспроможність здобувачів на глобальному ринку праці. У рамках співпраці, до ОП включені освітні компоненти, адаптовані до міжнародних підходів, зокрема «Органічне виробництво» та «Органічне кормовиробництво».

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 1 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 1.1. ОП включає всі необхідні компоненти відповідно до стандарту вищої освіти. Всі програмні результати навчання освітньої програми забезпечуються обов'язковими компонентами.; 1.2. ОП не передбачає присвоєння професійної кваліфікації; 1.3. Освітня програма має чітко сформульовану мету, яка відповідає місії та стратегії БНАУ; 1.4. На етапі проєктування ОП були опрацьовані всі пропозиції, що надходили від здобувачів вищої освіти, роботодавців, академічної спільноти та інших стейкхолдерів; 1.5. Робоча група ОП провела аналіз досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних ОП. Були враховані тенденції розвитку науки, спеціальності, ринку праці, а також галузевий і регіональний контекст. До позитивних практик за критерієм 1 ОП, що акредитується, варто віднести залучення всіх стейкхолдерів до формування цілей та програмних результатів навчання ОП та врахування регіонального та галузевого контексту, а також залучення досвіду інших вітчизняних та закордонних ЗВО, що ведуть освітню діяльність за даною спеціальністю. Зміни в ОП, результати навчання та зміст дисциплін обговорюються на засіданнях групи зі змісту та якості освіти агробіотехнологічного факультету, кафедр, ради роботодавців, студентського самоврядування, куди запрошуються здобувачі, представники роботодавців, викладачі ЗВО. Зібрані докази свідчать про врахування позицій і потреб стейкхолдерів ОП під час формування ОП.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 1 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недолік, який суттєво не впливає на якість ОП: програмні результати навчання за ОП відповідають стандарту, але відсутні ПРН, які підкреслюють унікальність ОП.

Рекомендації

При наступному перегляді ОП гаранту освітньої програми розглянути можливість включення ПРН, які підкреслюють унікальність ОП.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо обсягу освітніх програм для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

Ознайомитись з ОП Агрономія можна на офіційному сайті БНАУ у рубриці «Освітні програми» (<https://btsau.edu.ua/node/3343>). Загальний обсяг освітньої складової ОП, затвердженої 28.06.2024 р. (протокол засідання Вченої ради БНАУ № 5), складає 240 кредитів ЄКТС (100%), з них 60 кредитів (25%) на вибір здобувачів вищої освіти. Кількість кредитів відповідає Закону України «Про вищу освіту» (стаття 5) та стандарту вищої освіти

за спеціальністю 201 «Агрономія» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2018 р. № 1339 «Про внесення змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти».

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявленої мети та програмних результатів навчання. Зміст освітньої програми забезпечує формування загальнокультурних та громадянських компетентностей, досягнення програмних результатів навчання, що передбачають готовність здобувача самостійно здійснювати аналіз та визначати закономірності суспільних процесів

Після аналізу ОП та під час он-лайн візиту експертна група встановила, що зміст ОП має чітку логічно взаємопов'язану структуру та в сукупності дозволяє досягти всіх заявлених в ОП цілей, програмних результатів навчання та компетентностей. Зміст освітньої програми чітко структурований; зазначені освітні компоненти логічні, складають взаємопов'язану структурно-логічну схему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання за ОП. Блок обов'язкових компонентів є змістовним, включає 40 обов'язкових компонентів. Перелік складових блоку обов'язкових компонентів та кількість кредитів компонентів цього блоку, відповідає загально прийнятим підходам провідних ЗВО України за спеціальністю 201 «Агрономія». Перелік компонентів вибіркового блоку складає 36 вибірових дисциплін з циклу загальної підготовки та циклу професійної підготовки. Серед них 24 дисципліни передбачає 3 кредити, а 12 – 4 кредити. Серед форм контролю є як залік так і іспит. Силабуси вибірових навчальних дисциплін розміщені на офіційному сайті БНАУ у рубриці «Загальноуніверситетський каталог освітніх компонентів» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/catalog_vibirkov_disciplin_abtf.pdf) та у рубриці «Силабуси вибірових освітніх компонентів» (<http://btsau.edu.ua/node/4149>). Аналіз матриці відповідності свідчить про повне забезпечення програмних результатів навчання обов'язковими компонентами освітньої програми (стор. 18 освітньої програми).

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностей, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

Проведений аналіз ОП та силабусів освітніх компонентів дозволив дійти до висновку, що зміст освітньої програми повністю відповідає предметній області спеціальності 201 «Агрономія», в основному він складається з професійно-орієнтованих дисциплін. Зміст освітньої програми орієнтований на формування у здобувачів сучасних знань й компетентностей, необхідних для професійної діяльності в агрономії. Водночас, розуміння здобувачами вищої освіти суті предметної області реалізується через змістовне наповнення ОПП, яке визначають теорії, принципи, методи, типові та комплексні проблеми на основі інтерпретації інформації й застосування інноваційних підходів до вирішення виробничих питань у галузі агрономії. Відповідно до предметної області об'єктами професійної діяльності бакалаврів є сільськогосподарські культури та їх сорти (гібриди), селекційний процес, агроландшафти, природні кормові угіддя, ґрунт та збереження і підвищення його родючості, добрива, шкідливі організми і засоби захисту від них, технології виробництва, зберігання та первинної переробки продукції рослинництва. Аналіз на відповідність предметній області спеціальності свідчить, що перелік обов'язкових і вибірових компонентів ОП дозволяє здобувачеві вищої освіти набути загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та досягти програмних результатів навчання у відповідності до вимог стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

4. Структура і зміст освітньої програми передбачають можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

У БНАУ передбачена можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії для здобувачів вищої освіти згідно «Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ» (підрозділ 9.4. «Вільний вибір навчальних дисциплін.», стор. 31) (<https://surl.li/rlgsig>); «Положення про вибірові навчальні дисципліни в БНАУ» (<https://surl.li/jspodv>); «Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти в БНАУ» (<https://surl.li/qpvsyo>). Вибір індивідуальної освітньої траєкторії також підтверджений при спілкуванні із фокус-групою здобувачів вищої освіти на зустрічі 3 та з академічним персоналом на зустрічі 8. Згідно ОПП 2024 року (http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/op_ahronomiia%202024-25_bak.pdf) і створеного на її основі навчального плану підготовки фахівців 2024 року вступу (http://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/np_%20ahronomiia%202024-25_bak.pdf), частка дисциплін вільного вибору складає них 60 кредитів ЄКТС, або 25% від загального обсягу ОПП. З переліком вибірових дисциплін, їх анотаціями здобувачі можуть ознайомитись на офіційному сайті БНАУ у рубриці «Загальноуніверситетський каталог освітніх компонентів» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/catalog_vibirkov_disciplin_abtf.pdf) та у рубриці «Силабуси вибірових освітніх компонентів» (<http://btsau.edu.ua/node/4149>). Здобувачі обирають із загальноуніверситетського

переліку вибіркових дисциплін 1 дисципліну (3 кредити) та з дисциплін за спеціальністю (у розрізі освітньої програми – 57 кредитів). Цифровізація освітнього процесу, а саме використання електронного кабінету здобувача в рамках АСУ освітнім процесом дозволяє студентам самостійно подавати заявки на вибіркові ОК та контролювати формування індивідуального навчального плану, що було підтверджено при спілкуванні з ними на зустрічі 3.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти у БНАУ здійснюється згідно «Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://surl.li/rlgsig>), «Положення про організацію та проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти у БНАУ» (<https://surl.li/uwuskj>) та відповідних програм і методичних вказівок (<https://surl.li/vzocuj>, <https://surl.li/oreurn>). За ОП та навчальним планом для здобувачів передбачено проходження навчальних практик у 2, 3, 4, 5 та 6 семестрах загальним обсягом 13 кредитів ЄКТС і виробничої практики у 6 семестрі обсягом 6 кредитів ЄКТС. У 2 семестрі передбачено проходження навчальної практики з ботаніки (обсягом 2 кредит ЄКТС) та механізації та автоматизації сільськогосподарського виробництва (обсягом 2 кредит ЄКТС); у 3 семестрі – навчальної практики з ґрунтознавства з основами геології (обсягом 1 кредит ЄКТС); у 4 семестрі – навчальної практики з фітопатології (обсягом 1 кредит ЄКТС), ентомології (обсягом 1 кредит ЄКТС), плодівництва (обсягом 1 кредит ЄКТС), гербології (обсягом 1 кредит ЄКТС); у 5 семестрі – навчальної практики з овочівництва (обсягом 1 кредит ЄКТС); у 6 семестрі – навчальної практики з селекції та насінництва польових культур (обсягом 1 кредит ЄКТС), рослинництва (обсягом 1 кредит ЄКТС) та землеробства (обсягом 1 кредит ЄКТС). Здобувачі під час навчальних практик набувають компетентності: ІК, ЗК 2, ЗК 6-11, СК 1-8 та формують програмні результати навчання: ПРН 2, ПРН 4-6, ПРН 9-11, ПРН 13-14. Заняття під час навчальної практики проходять у вигляді практикумів в лабораторіях, у НВЦ БНАУ, Ботанічному саду, на базах практик на виробництві, постановкою проблеми та її вирішення як індивідуально так і в групах, шляхом виїзних екскурсійно-практичних занять (<https://surl.li/gd/zmgtgn>, <https://surl.li/ahkynk>). Здобувачам надано право самостійно обирати господарства для проходження виробничої практики за умови укладання угоди встановленого зразка між університетом і базою практики. При потребі здобувачам пропонують базу практики серед тих підприємств, з якими укладено договори. Перелік баз практик (<https://surl.li/xlrjmy>) та договори про співпрацю оприлюднено на офіційному сайті БНАУ (<https://surl.li/srvuoq>). За результатами проходження практик відбувається захист звіту про проходження практики з атестацією здобувачів. Виробнича практика проводиться у аграрних підприємствах, компаніях, фірмах, тощо, виробничі потужності та технології яких здатні забезпечити високий рівень професійної підготовки, що підтверджено при спілкуванні із фокус-групою здобувачів вищої освіти на зустрічі 3, випускників на зустрічі 5 та роботодавців на зустрічі 6. Виробнича практика завершується формуванням і захистом перед комісією звіту (приклад звіту наданий на запит ЕГ - <https://surl.li/lohqye>). Здобувачі під час кваліфікаційної практики набувають компетентності: ІК, ЗК 3, ЗК 6-11, СК 1-9 та формують програмні результати навчання: ПРН 2, ПРН 4, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 9-16.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок

На основі аналізу звіту про самооцінювання ОП та під час спілкування із фокус групами здобувачів та академічним персоналом встановлено, що програма має освітні компоненти, які містять компетенції щодо здобуття соціальних навичок (soft skills). Зокрема ОК 2 «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», ОК 3 «Українська мова (за професійним спрямуванням)», ОК 4 «Історія української державності і національної культури», ОК 8 «Вступ до спеціальності», ОК 13 «Філософія», ОК 35 «Лідерство та командотворення» дозволяють здобувачам впродовж періоду навчання сформувати соціальні навички та досягати програмних результатів навчання: ПРН 1-3, ПРН 5, ПРН 10. Здобувачі приймають участь у роботі студентських наукових гуртків: «Лісівник» (кафедра лісового господарства), «Рослинник» (кафедра технологій у рослинництві та захисту рослин), «Селекціонер» (кафедра генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур), «Землероб та агрохімік» (кафедра землеробства, агрохімії та ґрунтознавства), «Електрик» (кафедра електроенергетики, електротехніки та електромеханіки), «Ландшафтний дизайнер» (кафедра садово-паркового господарства), «Землепорядник» (кафедра геодезії та землеустрою) (<https://surl.li/puycsh>) та у роботі студентського наукового товариства (<https://science.btsau.edu.ua/node/11>). У рамках роботи гуртків проходять конференції, круглі столи, де здобувачі обговорюють результати досліджень та набувають навичок (soft skills) (<https://btsau.edu.ua/node/5439>, <https://salolli/f702411>, <https://conferences.btsau.edu.ua/>), що підтверджено на зустрічах 3, 4, 8 і 9 із здобувачами, представниками студентського самоврядування, академічним персоналом та із керівниками та працівниками структурних підрозділів.

7. Обсяг окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає законодавству, фактичному навантаженню здобувачів, та програмним результатам навчання

Навчальний план розроблений на основі ОП. У ньому визначено перелік навчальних дисциплін і їх логічна послідовність вивчення. Аналіз навчального плану та результатів зустрічі зі здобувачами вищої освіти свідчить про достатній для досягнення цілей та програмних результатів навчання обсяг аудиторної та самостійної роботи за всіма

освітніми компонентами. Графік освітнього процесу на весь період навчання наведений у НП, де зазначено теоретичне навчання: 1-й семестр (13 тижнів – 1-4 рік навчання), 2-й семестр (16 тижнів – 1, 2 і 4 рік навчання, 12 тижнів – 3 рік навчання), екзаменаційні сесії (4 тижні – 1, 3 і 4 рік навчання, 3 тижні – 2 рік навчання), навчальна практика: 2-й семестр (4 тижні – 1 і 3 рік навчання, 5 тижнів – 2 рік навчання), виробнича практика (6 тижнів), канікули (16 тижнів – 1 і 2 курс, 14 тижнів – 3 курс та 8 тижнів – 4 курс) та атестація (4 тижні). Навчальний план включає виконання 3 курсових робіт з дисциплін: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво» (https://drive.google.com/file/d/1yJSe_9QRpNYMgX-wV9azzv7DSPZEPKE/view, <https://drive.google.com/file/d/1KcXMaY-Gzc5nsCjXfhVzM6DQhFJUTayP/view>, <https://drive.google.com/file/d/1DzB9dafOILB9zWsVoyHz5MaoGmlp75mx/view>) відповідно у 5, 6 і 7 семестрах навчання. Тижневе навчальне (аудиторне) навантаження для здобувача денної форми навчання становить не більш як 24 години на тиждень. Обсяг самостійної роботи не перевищує 2/3 загального обсягу навчальної дисципліни. Для ефективного виконання самостійної роботи та дистанційної роботи здобувачам надана можливість використовувати «Систему Е-навчання БНАУ» (<https://teach.btsau.net.ua/>), що було продемонстровано при роботі з документами та підтверджено при зустрічі з фокус групами НПП та здобувачів. Також використовуються електронні ресурси наукової бібліотеки ЗВО (<https://library.btsau.edu.ua/>), Інституційний Репозитарій Білоцерківського НАУ (<http://rep.btsau.edu.ua/>), вебсервіси дистанційного навчання Zoom та ін. онлайн сервіси для формування завдань поточного та підсумкового контролю знань здобувачів: Google форми, онлайн конференції та вебінари.

8. Структура освітньої програми, освітні компоненти забезпечують практикоорієнтованість освітньої програми або узгоджені із завданнями та особливостями дуальної форми здобуття освіти (у разі реалізації цієї форми на освітній програмі)

Структура освітньої програми, освітні компоненти забезпечують практикоорієнтованість освітньої програми. На навчальну практику відведено 13 кредитів ЄКТС, а на виробничу практику – 6 кредитів ЄКТС, що складає відповідно 7,9% від загального навчального навантаження. У БНАУ дуальна форма навчання регламентується «Положенням про порядок організації та проведення дуального навчання в БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/Faculties/osvita/normatyvne/polog_dual_bnau.pdf). Упродовж 2019-2023 років у рамках пілотного проєкту МОН (наказ №1296 від 15.10.2019 р.) (<https://drive.google.com/drive/folders/15DDY-zToP4CyILZeJhOFNeaKcgz8kqd1>) підготовка за дуальною формою здійснювалася у співпраці з ТОВ «Агрофірма Колос» (Київська область) та ТОВ «Сингента» (м. Київ). При цьому здобувачі вищої освіти поєднували навчання в університеті з практичною діяльністю, що забезпечувало інтеграцію теоретичних знань й професійних навичок. З 2024 р. підготовка за дуальною формою не здійснюється.

9. Освітня програма забезпечує набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722

Набуття здобувачами навичок та компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку реалізовується через обов'язкові та вибіркові ОК ОПП. Зокрема, «Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства», «Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва» забезпечують обов'язкові ОК такі як «Загальна екологія», «Рослинництво», «Землеробство», «Органічне виробництво», які дозволяють здобувачам отримати сучасні знання й практичні навички для раціонального використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та сталого управління аграрного виробництва, формують у здобувачів навички аналізу сучасних екологічних викликів та розробки адаптаційних стратегій. Вибіркові ОК «Охорона ґрунтів», «Регенеративне землеробство», «Органічне виробництво», «Технології точного землеробства» та ін. посилюють формування необхідних компетентностей та навичок. ОПП (<https://surl.li/pscoamd>) передбачає практичну підготовку, яка реалізується на базі провідних агроформувань й дослідних господарств. Це дозволяє здобувачам застосовувати новітні технології, такі як точне і органічне землеробство, що сприяють зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, інтегрують екологічно безпечні методи виробництва.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 2 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 2.1. Обсяг освітньої програми відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти; 2.2. Зміст ОПП має чітку логічно взаємопов'язану структуру та в сукупності дозволяє досягти всіх заявлених в ОПП цілей, програмних результатів навчання та компетентностей. Аналіз матриці відповідності свідчить про повне забезпечення програмних результатів навчання обов'язковими компонентами. 2.3. Зміст освітньої програми відповідає вимогам до предметної області, визначеним для відповідного рівня вищої освіти та стандарту вищої освіти; 2.4. Структура і зміст освітньої програми передбачають можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Процедура

вибору освітніх компонентів у ЗВО чітко сформована у відповідних структурних положеннях; 2.5. ОПП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності; 2.6. Освітня програма в достатньому обсязі передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок; 2.7. Обсяг окремих освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС) відповідає законодавству, фактичному навантаженню здобувачів, та програмним результатам навчання; 2.8. Структура освітньої програми, освітні компоненти забезпечують практикоорієнтованість освітньої програми. На навчальну практику відведено 13 кредитів ЄКТС, а на виробничу практику – 6 кредитів ЄКТС; 2.9. ОПП забезпечує формування у здобувачів компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722. До позитивних практик за критерієм 2 ОПП, що акредитується, варто віднести: 1. Відмічена зручна практика формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти. Цифровізація освітнього процесу, а саме використання електронного кабінету здобувача в рамках АСУ освітнім процесом дозволяє студентам самостійно подавати заявки на вибіркові ОК та контролювати формування індивідуального навчального плану. 2. Для ефективного виконання самостійної та дистанційної роботи здобувачам надана можливість використовувати «Систему Е-навчання БНАУ».

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 2 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недоліки, які суттєво не впливають на якість ОПП: 1. У рубриці «Силабуси вибіркового освітніх компонентів» відображені не всі вибіркові дисципліни. 2. Наявність вибіркового дисциплін, які різні за об'ємом викладання (3 та 4 кредитні). 3. З 2024 р. підготовка за дуальною формою за ОПП не здійснюється.

Рекомендації

1. У рубриці «Силабуси вибіркового освітніх компонентів» відобразити всі вибіркові дисципліни, приведені в ОПП для кращого ознайомлення з ними здобувачів. 2. Уніфікувати об'єм вибіркового дисциплін за розміром. 3. Продовжити практику підготовки здобувачів за дуальною формою здобуття освіти.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою укладені відповідно до Умов (Порядку) прийому на навчання для здобуття вищої освіти є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Правила прийому на навчання за ОПП «Агрономія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень. Вони викладені та сформульовані у документі БНАУ «Правила прийому на навчання для здобуття вищої освіти у Білоцерківському НАУ в 2024 році» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/pravila_priomu_2024.pdf) та з метою доступності широкому загалу, висвітлені на офіційному сайті ЗВО у розділі «Вступнику» (<https://btsau.edu.ua/uk/content/vstupnyku-0>). Також у цьому розділі знаходяться програми та графіки вступних випробувань (<https://btsau.edu.ua/uk/content/programy-vstupnyh-vyprobuvan>). Робота приймальної комісії регламентується низкою положень: «Положення про приймальну комісію БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/polog_prim_komis_2023.pdf), «Положення про організацію та проведення вступних випробувань у БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/polog_vstup_vyprob_bnau.pdf), «Положення про апеляційну комісію БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/polog_apeluac_komisiu.pdf), «Положення про проведення співбесід з абітурієнтами у БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/polog_proved_spivbesid_2024.pdf), «Розподіл обов'язків між членами приймальної комісії БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/rozpodil_obovuzk.pdf). Інформація для вступників з ТОТ розміщена на офіційному сайті БНАУ у розділі «Вступ з ТОТ» (<https://btsau.edu.ua/uk/content/vstup-z-tot>). У розділі «Вступнику», підрозділі «Державне замовлення та вартість навчання» розміщена інформація щодо максимальних обсягів та кваліфікаційного мінімуму державного замовлення на прийом у 2024 році та вартості навчання підготовки студентів (<https://btsau.edu.ua/uk/content/derzhavne-zamovlennya-ta-vartist-navchannya>). Інформація для вступників з ТОТ розміщена на офіційному сайті БНАУ у розділі «Вступ з ТОТ» (<https://btsau.edu.ua/uk/content/vstup-z-tot>). Розміщення цих файлів робить правила прийому прозорими та

однаковими для всіх, тобто вступники легко та швидко можуть знайти необхідну їм інформацію та мають доступ до більш детальної інформації про вступ до певної освітньої програми. Під час он-лайн зустрічі зі здобувачами ЗВО та випускниками було отримано докази використання даних процедур, чітко описали процедуру вступу, та місця, звідки вони брали інформацію. Таким чином, наявні факти та докази свідчать про чіткість, зрозумілість та доступність для всіх зацікавлених сторін.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують її особливості

Прийом здобувачів на ОПП «Агрономія» здійснювався згідно «Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у Білоцерківському НАУ в 2024 році» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pravila_priomu/pravila_priomu_2024.pdf). Вони щорічно оновлюються і оприлюднюються на офіційному сайті у розділі «Вступнику» (<https://btsau.edu.ua/uk/content/vstupnyku-0>). Вступ на навчання для здобуття освітнього ступеня Бакалавр був можливий на основі свідоцтва про повну загальну середню освіту, дипломів молодшого спеціаліста, фахового молодшого бакалавра, молодшого бакалавра (НРК 5), дипломів бакалавра, спеціаліста, магістра (НРК 6,7). Участь у конкурсі на вступ може бути за результатами НМТ 2022-2024 років чи ЗНО 2021 року на основі свідоцтва про ПЗСО чи НРК 5. Для вступників на основі НРК 6,7 було передбачене фахове вступне випробування, яке складалось з 25 тестових завдань закритого типу. Тестові завдання та програми підготовки були складені членами фахових екзаменаційних комісій та гарантом ОП. Пільгові категорії вступників мали право складати усну співбесіду з чотирьох предметів замість НМТ. Для участі у співбесіді вступники подавали заявку з електронного кабінету вступника. Для осіб, які зареєстровані та перебували на тимчасово окупованій території вступні випробування могли бути проведені у дистанційній формі. Правила прийому на спеціальність враховують те, що ОП вимагає логічного мислення, аналітичних навиків для опанування фахових дисциплін із агрономії, забезпечення наявності необхідних знань для розуміння біологічних процесів та здобуття фахових компетентностей.

3. Заклад вищої освіти у межах освітньої програми здійснює визнання програмних результатів навчання та кваліфікацій, здобутих на інших освітніх програмах (зокрема під час академічної мобільності). Таке визнання здійснюється відповідно до чітких і зрозумілих правил, що не суперечать національному законодавству та міжнародним актам, є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються. Процедура та прийняті рішення про визнання належним чином документуються відповідно до законодавства

Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності регламентують відповідним положеннями, а саме: «Про порядок перерахування освітніх компонентів освітніх програм, визначення академічної різниці та її ліквідації в БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/polog_poroad_perezaruh_osvit_component.pdf) та «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_academ_mobil.pdf). Інформація є доступною для здобувачів вищої освіти на сайті університету. Крім того з метою їх інформування проводяться зустрічі з менеджментом БНАУ, факультету щодо питань академічної мобільності. Процедура та прийняті рішення про визнання належним чином документуються відповідно до законодавства. Зафіксована практика визнання і перерахування освітніх компонентів та призначених їм кредитів ЄКТС на даній ОПП при перерахуванні результатів навчання, а саме: - 66 студентам 2 курсу денної форми навчання агробіотехнологічного факультету спеціальності 201 «Агрономія» ОР «Бакалавр», на підставі оригіналу диплому молодшого спеціаліста виданого фаховими коледжами та оригіналу диплому бакалавра і 1 студенту 3 курсу на підставі оригіналу академічної довідки (згідно наказу про перерахування дисциплін № 716/С від 03.11.2021 р.); - 6 студентам 2 курсу, 85 студентам 3 курсу денної форми навчання агробіотехнологічного факультету спеціальності 201 «Агрономія» ОР «Бакалавр», на підставі: оригіналу диплому молодшого спеціаліста фахових коледжів й оригіналу академічної довідки (згідно наказу про перерахування дисциплін № 518/С від 22.09.2023 р.).

4. Заклад вищої освіти у межах освітньої програми здійснює визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Таке визнання здійснюється відповідно до чітких і зрозумілих правил, що не суперечать законодавству, є доступними для всіх учасників освітнього процесу

У БНАУ діють «Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти освіти у БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_neformal_osvita_2024.pdf), «Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ» (п. 5.8., стор. 21). Вони є доступними для усіх учасників освітнього процесу. Згідно положень здобувач вищої освіти звертається із заявою до декана факультету про визнання результатів навчання з певних освітніх компонентів, набутих у неформальній та / або інформальній освіті. До заяви додаються документи, що підтверджують результати навчання, які здобувач вищої освіти отримав у попередній освіті – сертифікати, свідоцтва, освітні програми тощо. Декан факультету видає розпорядження про створення комісії, якій доручає розглянути представлені документи заявника на предмет відповідності результатів навчання, отриманих з

дисципліни за неформальною формою навчання, вимогам ОП. До складу комісії входять гарант ОП, за якою навчається здобувач вищої освіти, завідувач відповідної кафедри, провідний викладач з відповідної дисципліни. Комісія розглядає представлені здобувачем вищої освіти документи, проводить з ним співбесіду та приймає відповідне рішення. Практика застосування вказаних правил на ОПП «Агрономія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у БНАУ підтверджена при зустрічі із фокус-групами здобувачів, випускників та НПП.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 3 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 3.1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою у БНАУ укладені відповідно до Умов (Порядку) прийому на навчання для здобуття вищої освіти на 2024 рік, є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти; 3.2. Правила прийому на спеціальність враховують те, що ОПП вимагає логічного мислення, аналітичних навиків для опанування фахових дисциплін із агрономії, забезпечення наявності необхідних знань для розуміння біологічних процесів та здобуття фахових компетентностей; 3.3. Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності регламентують відповідним внутрішніми положеннями БНАУ. Зафіксована практика визнання і перезарахування освітніх компонентів та призначених їм кредитів ЄКТС на даній ОПП при перезарахуванні результатів навчання.; 3.4. У БНАУ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти регламентується відповідними положеннями. Підтверджена практика застосування вказаних правил на ОПП. До позитивних практик за критерієм 3 ОПП, що акредитується, варто віднести: визначення чітких та зрозумілих правил визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті та при академічній мобільності. Є практика застосування визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 3 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недолік, який суттєво не впливає на якість ОПП: не прослідковується практика визнання результатів навчання, отриманих у при академічній мобільності на ОР Бакалавр.

Рекомендації

Посилити інформування здобувачів з їх прав, можливостей і обов'язків, про можливість визнання результатів навчання, здобутих при академічній мобільності.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Освітній процес відповідає вимогам законодавства. Методи, засоби та технології навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі мети та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Форми та методи навчання і викладання на освітньо-професійній програмі регламентовані «Положенням про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>). На ОП використовуються наступні форми організації навчання – навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Моніторинг робочих програм навчальних дисциплін та силабусів дозволив встановити, що за ОП прослідковується поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання. Форми, методи та програмні результати навчання наведені в робочих програмах навчальних дисциплін та силабусах, які оприлюднені на сайті БНАУ (<https://btsau.edu.ua/node/3341>). Під час реалізації ОП «Агрономія» застосовуються форми та методи навчання, що сприяють оволодінню фахових компетентностей та результатів навчання, що встановлено під час зустрічей ЕГ з фокус-групами (зустріч 3, 8). Для оцінки рівня зрозумілості та задоволеності форм та методів навчання за ОП проводиться анкетування. Результати опитування здобувачів щодо якості освітнього процесу свідчать, що загалом вони є задоволені методами навчання і викладання на ОП (<https://cutt.ly/5grynBSc>), але викладачам, згідно анкетування, варто звернути увагу на посилення використання інноваційних методів навчання. Вимоги

студентоцентрованого підходу реалізовані шляхом запровадження дисциплін вільного вибору, що формує індивідуальну освітню траєкторію студента. Академічна свобода здобувачів досягається шляхом надання їм права на вибір навчальних дисциплін, тем індивідуальних завдань, курсових робіт, напряму наукових досліджень, бази проходження виробничої практики, формування індивідуального навчального плану. Академічна свобода викладачів реалізована шляхом надання їм права на вільний вибір форм і методів навчання. В умовах змішаної та дистанційної форм навчання, взаємодія з викладачем відбувається за допомогою застосунків Zoom для відеоконференцій, інформаційного забезпечення в системі АСУ, файлообмінних соціальних мережах Telegram, Viber, платформи дистанційного навчання Moodle. У закладі вищої освіти створені всі необхідні умови для забезпечення студентоцентрованого підходу та реалізації здобувачами принципів академічної свободи, закріплені у нормативно-правових актах БНАУ (<https://education.btsau.edu.ua/node/8>).

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі робочої програми навчальної дисципліни, силабуса)

Інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання наведена на сайті БНАУ у робочих програмах навчальних дисциплін (<https://btsau.edu.ua/node/3344>), силабусах обов'язкових (<https://btsau.edu.ua/node/4150>) та вибіркових освітніх компонентів (<https://btsau.edu.ua/node/4149>). Водночас така інформація представлена у навчально-методичному забезпеченні навчальних дисциплін (методичні вказівки для виконання курсових робіт, курси лекцій, тестові завдання, додаткові матеріали) та висвітлена на платформі дистанційного навчання Moodle (<https://teach.btsau.net.ua/>), яка була продемонстрована заступником декана з практичної підготовки студентів та дистанційного навчання та переглянута ЕГ під час роботи з документами. Методичні вказівки для курсових робіт розміщені в Moodle. ЕГ ознайомила з ними, отримавши відповідь на запит (п. 4). У репозитарії БНАУ є вкладка «Методичні рекомендації», де наявна можливість додати методичні матеріали. Під час зустрічі з ЕГ здобувачі вищої освіти підтвердили, що викладачі на першому занятті при вивченні нової навчальної дисципліни обов'язково інформують їх з цілями, змістом та програмними результатами навчання, порядком та критеріями оцінювання в межах кожного окремого освітнього компоненту. Результати анкетування підтверджують рівень задоволеності здобувачів щодо надання інформації стосовно цілей, змісту, очікуваних результатів навчання за ОП (<https://cutt.ly/4rrkOzTa>). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальної роботи за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу. Існує «Політика курсу щодо академічної доброчесності, відвідування занять, дедлайнів і перескладання, виконання завдань, оцінювання». В силабусах освітніх компонентів в розділі «Політика курсу щодо відвідування занять» зазначено, що «Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбутись в онлайн режимі». Графіки навчального процесу оприлюднені на сайті БНАУ (<https://education.btsau.edu.ua/node/2>). Графік складання іспитів оприлюднюється не пізніше, ніж за місяць до початку екзаменаційної сесії згідно п. 2.6 «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ» (<https://cutt.ly/GrePgkth>). Участь у заходах неформальної освіти, за наявності документального підтвердження, регламентує «Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у БНАУ» (<https://cutt.ly/OreTUker>) та п. 5.8 Визнання результатів неформальної (інформальної) освіти «Положення про організацію освітнього процесу у БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>).

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та мети освітньої програми

Здобувачі залучаються до роботи у студентських наукових гуртках АБТФ «Рослинник», «Селекціонер», «Землероб та агрохімік». На засіданнях гуртків обговорюються актуальні питання у сфері агрономії. В БНАУ функціонує Студентське наукове товариство згідно «Положення про студентське наукове товариство БНАУ» (<https://cutt.ly/7reAND7o>), координатором якого є Куманська Ю.О, котра під час зустрічі з ЕГ (зустріч 9) заповнила, що Студентське наукове товариство сприяє залученню здобувачів до поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП. Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП забезпечується виконанням курсових робіт: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво»; опануванням тем освітніх компонентів; виконанням завдань навчальних і виробничих практик. Здобувачі приймають участь у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт (<https://cutt.ly/Sre34Adj>) - здобувач В. Стоцький (керівник І.М. Сидорова) у Вінницькому НАУ отримав диплом І ступеня в II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності «Агрономія» (<https://cutt.ly/yre8uZxn>); у Миколаївському НАУ здобувач С. Згоранець (керівник В.М. Караульна) отримала диплом II ступеню у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Збереження родючості ґрунтів» (<https://cutt.ly/zre8iAOd>) (2024 р.); студентських науково-практичних семінарах (<https://cutt.ly/Hre3458c>), науково-практичних конференціях (<https://cutt.ly/6re37vFm>). Здобувачі, що навчаються на ОП «Агрономія» за результатами наукових досліджень з НПП публікують тези у збірнику Всеукраїнської науково-практичної конференції БНАУ «Молодь – аграрній науці і виробництву. Інноваційні технології в агрономії, лісовому та садово-парковому господарстві, землеустрої, електроенергетиці» (<https://cutt.ly/6reSTQoU>). У фаховому виданні «Агробіологія», членами редколегії якого є викладачі ОП, відображено результати наукових досліджень викладачів і студентів, у № 2 за 2023 р. опублікована спільна стаття здобувача Котиніна Ю.М. з НПП на ОП Шубенко Л.А. (<https://cutt.ly/yreSYm56>). Здобувачі залучаються до проведення наукових досліджень згідно ініціативних тематик, керівниками яких є викладачі ОП (<https://cutt.ly/wreDFWS4>). Стан матеріально-технічної бази надає можливість здобувачам поєднувати навчання і дослідження на практиці. Наявність договорів про

співпрацю з науково-дослідними установами і с.-г. підприємствами забезпечують можливість поєднання навчання і досліджень у межах практичної підготовки під час реалізації ОП (<https://cutt.ly/Уре3VxXO>). Наукова діяльність здобувачів регламентована «Положенням про організацію і контроль поза аудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти в БНАУ» (<https://cutt.ly/TreP7KIU>). На сайті БНАУ оприлюднено план проведення наукових конференцій на 2025 р. (<https://cutt.ly/Dre3HeX3>).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) систематично оновлюють зміст освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Систематичний моніторинг освітнього процесу в межах ОП та оновлення змісту ОК відбувається щорічно перед початком навчального року. Оновлення змісту освітніх компонентів відбувається за результатами проходження НПП підвищення кваліфікації в ЗВО та науково-дослідних установах НААН України, стажування в умовах виробництва, міжнародного стажування, участі у програмах академічної мобільності. Дану інформацію підтвердили представники фокус-груп (гарант ОП, академічний персонал) з ЕГ. Оновлення змісту освітніх компонентів ОП розглядається на засіданні кафедри та ухвалюється групою зі змісту та якості освіти факультету перед початком навчального року. Група зі змісту та якості освіти на АБТФ на 2024-2025 н.р. функціонує згідно наказу № 166/О від 06.09.2024 р. (<https://cutt.ly/crry3a7r>). Процедура перегляду змісту освітніх компонентів регламентує «Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>), «Положення про моніторинг якості освітнього процесу в БНАУ» (<https://cutt.ly/greFfjes>), «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ» (<https://cutt.ly/yreFgD7I>). Моніторинг силабусів та робочих програм ОК дозволив встановити, що ефективно використовуються в освітньому процесі: наукові досягнення НПП, наукові публікації, методичні матеріали, сучасна література. Викладачі ОП приймають участь у всеукраїнських, міжнародних наукових конференціях, семінарах, є членами наукових товариств згідно напрямку наукової діяльності, що сприяє оновленню змісту ОК. Так, наприклад: гарант ОП Сабадин В.Я., відповідає за реалізацію ОК «Селекція та насінництво польових культур» є відповідальний виконавець ініціативної наукової теми: «Оптимізація генетичних, фізіологічних та біотехнологічних підходів у селекції пшениці для створення нового вихідного матеріалу адаптованого до змін клімату в Правобережному Лісостепу України», має підвищення кваліфікації, публікації згідно профілю освітнього компоненту та використовує наукові напрацювання у навчальному процесі; доц. С.М. Кубрак при викладанні ОК «Овочівництво» використовує в навчальному процесі результати НДР за темою: «Вивчення селекційної цінності колекцій часнику (у тому числі й соматиклонів в культурі *in vitro*) та виділення генетичних джерел як вихідного матеріалу для створення високопродуктивних сортів, стійких до несприятливих факторів навколишнього середовища», наукові публікації, підвищення кваліфікації згідно ОК. Під час розмови ЕГ з роботодавцями, останні запевнили, що беруть активну участь при перегляді ОП, їх пропозиції враховуються, що дозволяє реагувати на запити ринку праці. До переліку вибіркового ОК було включено «Регенеративне землеробство», враховуючи рекомендації директора ТОВ «Мрія» М.В. Войтовика для вивчення інноваційних технологій обробки ґрунту No-till і Strip-till.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності за освітньою програмою та закладу вищої освіти

У БНАУ одним із стратегічних напрямів є інтернаціоналізація, що визначено Стратегією розвитку БНАУ на 2020-2025 рр. (<https://cutt.ly/VreFF9nO>). Для забезпечення інтернаціоналізації діяльності БНАУ розроблені: «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у БНАУ» (<https://cutt.ly/UrraDMIQ>), «Положення про організацію стажування і практичної підготовки здобувачів вищої освіти БНАУ за кордоном» (<https://cutt.ly/6rraX567>). На базі БНАУ функціонує «Міжнародний навчально-науковий інвестиційний центр», планують відновити практику курсів з вивчення іноземної мови для здобувачів, НПП. Здобувачі та викладачі БНАУ мають можливість проходження практики та стажування за кордоном для набуття знань з сучасних технологій ведення сільського господарства (<https://cutt.ly/grrdNuHI>), брати участь у програмі-обміні Erasmus+KA1 (<https://cutt.ly/9rrzChIY>). Відділ зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності, відповідальна за міжнародну діяльність АБТФ С.В. Горновська інформують здобувачів про можливості проходження навчання за кордоном, програми обміну, організують зустрічі. Учасники міжнародної академічної мобільності, проектів Erasmus за ОП: здобувач К. Гресь навчалась в Університеті сільськогосподарських наук та ветеринарної медицини (м. Клуж-Напока, Румунія); Пелих В. – Поморська Академія (м. Слупськ, Польща); Поливанчук А., Шляхецька К. - Чеський університет наук про життя (м. Прага, Чехія), Полторацька А. - Університет Загреб (м. Загреб, Хорватія); після завершення навчання здобувачі презентують звіти, про що було зазначено під час зустрічі ЕГ з керівниками структурних підрозділів (зустріч 9). Практика академічної мобільності на ОП реалізується не лише для здобувачів, але й для НПП. Викладач Правдива Л.А. приймала участь у програмі мобільності: Erasmus+ «Exchange of best practices in crop production and plant protection», University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine (Romania, 22-26.05.2023); Карпук Л.М. у програмі Erasmus+ The Czech University of Life Science Prague, 2023, Erasmus+ ClimEd Project (619285-EPP-1-2020-1-FI-EPPKA2-SVNE-JP) 2021-2027 рр. Developing Learning Courses in Climate Services Considering Needs of Different Users (6-10.05.2024, Tarragona, Spain). Мають досвід участі у міжнародних проектах Erasmus викладачі вибіркового ОК ОП Грабовський М.Б., Горновська С.В. (<https://cutt.ly/ytrslOD7>). Наявна можливість для здобувачів проходження навчання Baltic University Program (<https://cutt.ly/3trXRu4I>). Викладачі за ОП мають публікації у виданнях, що входять до НМБД Scopus, Web of Science, міжнародне підвищення кваліфікації, приймають участь у міжнародних конференціях (табл. 2 ВСО, відповідь на запит п. 11). Карпук Л.М. має практику викладання навчальних дисциплін професійної підготовки іноземною мовою. НПП мають сертифікати B2 з іноземної мови (Карпук Л.М., Грабовський М.Б., Горновська С.В.), що сприяє інтернаціоналізації діяльності за ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 4 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 4.1. На освітній програмі реалізований студентоцентризований підхід. У БНАУ дотримуються принципів академічної свободи викладання та навчання на освітньо-професійній програмі «Агрономія». Форми та методи навчання, викладання навчальних дисциплін сприяють досягненню заявлених в ОП цілей та результатів навчання. В Університеті для забезпечення освітнього процесу з використанням дистанційних технологій застосовують платформу Moodle, автоматизовану систему управління освітнім процесом АСУ БНАУ. 4.2. Учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів. 4.3. Під час реалізації ОП чітко прослідковується поєднання навчання і досліджень відповідно до мети ОП. 4.4. Зміст освітніх компонентів на ОП оновлюється на основі наукових досягнень НПП, підвищення кваліфікації, сучасних практик, а також враховує тенденції розвитку спеціальності. 4.5. Міжнародна діяльність БНАУ сприяє інтернаціоналізації та розширенню наукової співпраці викладачів та здобувачів за ОП. До позитивних практик за критерієм 4 ОП, що акредитується, варто віднести: ефективна робота Студентського наукового товариства та наявність студентських наукових гуртків сприяють залученню здобувачів вищої освіти до участі в конференціях, написання тез, статей; активна участь здобувачів вищої освіти і призові місця у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт; НПП здійснюють оновлення змісту освітніх компонентів ОП з урахуванням результатів роботи над науковими тематиками, підвищення кваліфікації, стажування в умовах виробництва; в освітньому процесі ефективно використовуються наукові досягнення НПП, наукові публікації, методичні матеріали, сучасна література; Карпук Л.М. має практику викладання навчальних дисциплін професійної підготовки іноземною мовою.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 4 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недоліки, які суттєво не впливають на якість ОП: викладачам варто звернути увагу на те, що недостатньо використовуються інноваційні методи навчання, як про те свідчать результати опитування здобувачів за освітньо-професійною програмою «Агрономія»; на сайті БНАУ у вкладці «Освітній процес» за спеціальністю 201 Агрономія відсутні Методичні вказівки до виконання курсових робіт: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво»; моніторинг наповнення репозитарію БНАУ у розділі «Методичні рекомендації» дозволив встановити, що наповнення його навчально-методичними напрацюваннями за освітньо-професійною програмою «Агрономія» необхідно активізувати.

Рекомендації

Викладачам за ОП посилити використання інноваційних методів навчання, відповідно до результатів опитування здобувачів за освітньо-професійною програмою «Агрономія». Висвітлити на сайті БНАУ Методичні вказівки до виконання курсових робіт: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво». Активізувати наповнення репозитарію БНАУ навчально-методичними матеріалами за освітньо-професійною програмою «Агрономія».

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому та оприлюднюються заздалегідь

Форми контрольних заходів (поточний контроль, рубіжний (модульний) контроль, підсумковий контроль) та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти БНАУ регулюються «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ» (<https://cutt.ly/GrePgkth>), «Положенням про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>). Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти БНАУ здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та чотирибальною національною шкалою. З навчальних

дисциплін, формою підсумкового контролю яких є іспит, оцінювання здійснюється за результатами поточного, рубіжного і підсумкового контролю (іспиту). Завдання поточного і рубіжного контролю сумарно оцінюються в інтервалі 0–70 балів (включно), а завдання, що виносяться на іспит – 0–30 балів (включно). З навчальних дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік, оцінювання здійснюється за результатами поточного та рубіжного контролю. Максимальна кількість балів за курсову роботу становить 100, компонентами яких є бали за виконання практичної та теоретичної частини роботи, її оформлення та захист. На першому занятті з дисципліни здобувачі освіти отримують інформацію про форми контрольних заходів та критерії оцінювання, згідно з робочою програмою навчальної дисципліни, в усній формі від викладача, що було підтверджено під час зустрічі ЕГ зі здобувачами. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання за кожним окремим ОК наведено в робочих програмах навчальних дисциплін на сайті БНАУ (<https://cutt.ly/OrePZtoq>), інформація представлена у навчально-методичному забезпеченні дисциплін на платформі дистанційного навчання Moodle. У силабусах ОК в розділі «Політика курсу щодо оцінювання» зазначено: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі навчальної дисципліни. Терміни контрольних заходів регламентуються графіком навчального процесу та розкладом навчання на поточний семестр. ЕГ за результатами аналізу документів та зустрічей із здобувачами, академічним персоналом встановила, що форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення результатів навчання для окремого освітнього компонента і для ОП загалом.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності). Результати навчання підтверджуються результатами єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями, за якими він запроваджений

Атестація здобувачів ОП «Агрономія» спеціальності 201 «Агрономія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проводиться у формі атестаційного іспиту, що відповідає вимогам Стандарту вищої освіти спеціальності 201 Агрономія, галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство», затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 1339 від 05.12.2018 р. Атестація здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в БНАУ» (<https://cutt.ly/EreAarwj>), «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ» (<https://cutt.ly/GrePgkth>). Атестаційний іспит в БНАУ містить теоретичну та практичну складову. Тестовий контроль проводиться в електронній формі на комп'ютері, складається з 60 завдань, які вибираються комп'ютерною програмою методом випадкового вибору. На тестовий екзамен відводиться одна година. Кількість балів за традиційною та ЄКТС системами оцінювання знань підраховується автоматично і висвітлюється на моніторі комп'ютера. Крім тестового екзамену, передбачено виконання здобувачами трьох із 174 практичних завдань в лабораторіях кафедр або на базі навчально-виробничого центру БНАУ. Оцінка за виконання завдання виставляється аналогічно до тестового екзамену за національною шкалою і за шкалою ECTS. Підсумкова оцінка за комплексний атестаційний екзамен практичного спрямування виводиться як середнє арифметичне між оцінкою за тестовий екзамен та оцінкою за практичне завдання. На запит (п. 8. Програма атестаційного іспиту) ЕГ отримала для ознайомлення Навчальні посібники (теоретична/практична підготовка) для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія» до комплексного кваліфікаційного екзамену. Відповідно до п. 2.10 «Положення про створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в БНАУ» програма, методика та форма проведення атестаційного іспиту визначаються в освітній програмі, програми атестаційних іспитів, розміщуються на сайті Університету не пізніше, ніж за шість місяців до проведення атестації.

3. Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів (у тому числі щодо наукової складової освітньо-наукової програми, за якою здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора філософії), що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів (зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів), визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Процедура проведення контрольних заходів у БНАУ регулюється низкою локальних нормативних документів, включаючи «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ» (<https://cutt.ly/GrePgkth>), «Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>), а також «Положення про створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в БНАУ» (<https://cutt.ly/EreAarwj>), «Положення про академічну доброчесність у БНАУ» (<https://cutt.ly/YreAfzUR>). Зазначені документи забезпечують доступність правил проведення контрольних заходів, адже їх оприлюднено на офіційному сайті БНАУ. У БНАУ іспити проводяться за розкладом, який доводиться до відома НПП і здобувачів за місяць до початку сесії та в АСУ. Об'єктивність екзаменаторів у БНАУ забезпечується через оцінювання рівня якості підготовки здобувачів вищої освіти на основі принципів прозорості, індивідуальності, відповідності стандартам вищої освіти, визначеності критеріїв оцінювання, комплексності, етичності; завчасно оголошені критерії оцінювання забезпечують проведення контрольних заходів прозорими і зрозумілими для всіх учасників освітнього процесу. Об'єктивність екзаменаторів у БНАУ забезпечується тим, що проведення іспиту і підпис екзаменаційної відомості здійснюють два викладачі: один екзаменатор – викладач, який вів дану дисципліну, інший – викладач кафедри, призначений розпорядженням завідувача кафедри. Повторна здача іспитів допускається не більше 2 разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, що створюється розпорядженням декана факультету. Процедури повторного складання семестрового контролю наведено у п. 2. «Контрольні заходи і порядок оцінювання здобувачів вищої освіти» та п. 6. «Процедури розгляду звернень здобувачів освіти щодо оцінювання» «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ». Здобувачі освіти та

представники студентського самоврядування під час зустрічі з ЕГ запевнили, що ознайомлені з процедурою оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. На ОП «Агрономія» випадків повторного проходження контрольних заходів комісії не було. Процедура врегулювання конфлікту інтересів здійснюється відповідно до вимог Етичного кодексу університетської спільноти (<https://cutt.ly/EgeA2x6W>) Комісією з питань етики та академічної доброчесності (<https://cutt.ly/AgeA9Mfb>). Випадків конфліктних ситуацій зафіксовано не було, що підтверджено під час проведення зустрічей ЕГ зі здобувачами та академічним персоналом.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через її імплементацію у культуру якості закладу вищої освіти) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

БНАУ дотримується чітко визначеної політики щодо академічної доброчесності. Політику забезпечення академічної доброчесності в БНАУ визначають такі нормативні документи: «Положення про академічну доброчесність у БНАУ» (<https://cutt.ly/YreAfzUR>), «Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності у БНАУ» (<https://cutt.ly/AgeA9Mfb>), Етичний кодекс університетської спільноти (<https://cutt.ly/ortfGwDv>). Узагальнюючі норми щодо академічної доброчесності містяться у п.9.8 «Положення про організацію освітнього процесу у БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>). Популяризація академічної доброчесності здійснюється шляхом роз'яснювальної роботи на виховних годинах, вступному занятті до дисципліни, ознайомлення на зустрічах з гарантом всіх учасників ОП. Усі учасники освітнього процесу мають можливість ознайомитися з принципами академічної доброчесності на спеціальному стенді, розміщеному біля деканату АБТФ. Факти порушення академічної доброчесності розглядаються Комісією з питань етики та академічної доброчесності. Для запобігання академічному плагіату у БНАУ відповідно до «Положення про академічну доброчесність у БНАУ» перевіряються на наявність плагіату курсові, кваліфікаційні роботи, наукові публікації, дисертаційні роботи, навчально-методична продукція НПП. БНАУ співпрацював з ТОВ «Антиплагіат», який забезпечував перевірку кваліфікаційних робіт, наукових статей, тез на виявлення схожості в системі «Unicheck». Для перевірки з 2025 р. використовується програмне забезпечення «AntiPlagiarism», що підтверджує наявність Договору на надання послуг № 06-2025 від 16.01.2025 р., який був наданий ЕГ для ознайомлення. На ОП «Агрономія» проводиться перевірка на текстові збіги у курсових роботах: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво». У випадках перевищення відсотка схожості текстів курсових робіт вони повертаються на доопрацювання. Допустимий відсоток схожості не зазначений у Методичних вказівках, оголошений ЕГ під час зустрічі з авторами ВСО. На сторінці Академічна доброчесність сайту БНАУ розміщено онлайн сервіси на яких здобувачі мають можливість перевірити свої напрацювання на наявність текстових запозичень (<https://cutt.ly/Kre8b8T5>). У силабусах ОК у розділі «Політика курсу щодо академічної доброчесності» викладачі зазначають, що виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі зво є підставою для її незарахування викладачем. Питання про дотримання принципів академічної доброчесності розглядають на засіданнях Вченої ради БНАУ, вчених рад факультетів, органів студентського самоврядування, засіданнях кафедр. Функціонування репозитарію БНАУ (<https://rep.btsau.edu.ua/>) сприяє дотриманню академічної доброчесності учасників освітнього процесу. Під час зустрічей ЕГ з фокус-групами (зустріч 3, 8) учасники освітнього процесу продемонстрували знання та розуміння принципів академічної доброчесності та проінформували про відсутність фактів порушення академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 5 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 5.1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів є чіткими та зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання. Визначено чіткі, зрозумілі правила проведення контрольних заходів, які є доступними для здобувачів вищої освіти. Вчасно та у доступній формі здобувачі вищої освіти отримують інформацію про форми контрольних заходів в усній формі від викладача на початку вивчення навчальної дисципліни та в робочих програмах навчальних дисциплін і силабусах на сайті БНАУ. 5.2. Форма атестації здобувачів вищої освіти за ОП проводиться у формі атестаційного іспиту, що відповідає вимогам Стандарту вищої освіти спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство». 5.3. Правила проведення контрольних заходів є чіткими, зрозумілими та доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. 5.4. Принципи і політика дотримання академічної доброчесності є чіткими та зрозумілими для усіх учасників освітнього процесу під час реалізації ОП і регламентуються розробленими в БНАУ нормативними документами. У якості інструменту протидії порушення академічної доброчесності використовується програмне забезпечення AntiPlagiarism. До позитивних практик за критерієм 5 ОП, що акредитується, варто віднести: наявність змістовної нормативної бази щодо проведення контрольних заходів, оцінювання, порядку оскарження результатів контрольних заходів, їх повторного проходження; популяризація принципів та норм академічної доброчесності, проведення просвітницьких заходів для всіх учасників освітнього процесу.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 5 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недоліки, які суттєво не впливають на якість ОП: у силабусах навчальних дисциплін у розділі «Політика курсу щодо оцінювання» зазначено, що засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі навчальної дисципліни, але не вказано кількість балів, що можливо отримати за кожним видом роботи; назва підсумкової атестації за ОП – в освітньо-професійній програмі зазначено, що вона проводиться у формі здачі теоретичного та практичного іспитів, у навчальному плані – атестаційний іспит, у Навчальних посібниках з теоретичної та практичної підготовки до підсумкової атестації – комплексний кваліфікаційний екзамен; у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ відсутні Навчальні посібники для підготовки до підсумкової атестації; у Методичних вказівках до виконання курсових робіт: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво» не зазначено відсоток оригінальності курсової роботи, що може бути допущена до захисту, у «Положенні про академічну доброчесність у БНАУ», вказано, що курсові роботи підлягають перевірці на наявність академічного плагіату, але відсоток схожості зазначений лише для кваліфікаційних робіт.

Рекомендації

Силабуси навчальних дисциплін у розділі «Політика курсу щодо оцінювання» доповнити описом критеріїв оцінювання, відповідно до робочих програм навчальних дисциплін, і зазначити кількість балів, що можливо отримати за кожним видом роботи. Узгодити назву підсумкової атестації за ОП в освітньо-професійній програмі, навчальному плані, Навчальних посібниках з теоретичної та практичної підготовки до підсумкової атестації. Розмістити у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ Навчальні посібники для підготовки до підсумкової атестації. У Методичних вказівках до виконання курсових робіт: «Землеробство», «Селекція та насінництво польових культур», «Рослинництво» зазначити відсоток оригінальності курсової роботи, що може бути допущена до захисту.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Викладачі, залучені до реалізації освітньої програми, з огляду на їх кваліфікацію та/або професійний досвід спроможні забезпечити освітні компоненти, які вони реалізують у межах освітньої програми, з урахуванням вимог щодо викладачів, визначених законодавством

Експертна група, аналізуючи дані з ВСО освітньої програми, інформацію табл. 2 та матеріали, розміщені на сайті БНАУ, підтверджує, що наукова та професійна діяльність викладачів освітньої програми відповідає академічним та професійним вимогам, необхідним для реалізації освітніх компонентів ОП. Освітній процес за обов'язковими ОК забезпечують 5 докторів наук; 24 кандидати наук; 2 доктори філософії. Цей штат відповідає ліцензійним вимогам для реалізації освітньої діяльності за спеціальністю 201 «Агрономія». НПП за ОП проходять підвищення кваліфікації, стажування в умовах виробництва за темами, що відповідають предметній області навчальних дисциплін, що викладають. НПП, які забезпечують освітній процес мають не менше чотирьох досягнень у професійній діяльності за останні п'ять років, як передбачено п.38 ЛУ провадження освітньої діяльності (окрім О.О. Будак, що має статус фахівця-практика). Під час зустрічі ЕГ з авторами ВСО, вони підтвердили, що при розподілі кафедрального навантаження враховують освітню та професійну кваліфікацію НПП, напрями науково-дослідницької роботи. Публікаційна активність залучених до реалізації ОП викладачів загалом відповідає освітнім компонентам, які ними викладаються. На ОП слід звернути увагу: Л.А. Правдива яка з 2024 р. забезпечує викладання ОК «Фітопатологія», має методичне забезпечення, підвищення кваліфікації, стажування в умовах виробництва за напрямом Фітопатологія, але публікації потрібно актуалізувати згідно ОК. Деякі викладачі за ОП не мають публікацій у періодичних виданнях включених до НМБД Scopus, Web of Science: Л.М. Мельник (ОК «Філософія»), ОК «Історія української державності та національної культури»), М.М. Сенчук (ОК «Механізація та автоматизація сільськогосподарського виробництва»). О.О. Будак (ОК «Загальна екологія»), має статус фахівця-практика, але наявність публікацій підвищить рівень викладання ОК. На сторінках кафедр БНАУ, не всі НПП мають ідентифікатор Scopus або він є неактивним. За результатами аналізу табл. 2 та інтерв'ювання академічного персоналу, встановлено, що викладачі освітньої програми активно займаються науковою діяльністю, є керівниками, відповідальними виконавцями наукових тематик. За останні 5 років НПП на ОП забезпечили видання підручників («Землеробство»), навчальних посібників («Наукові основи управління бур'яновим компонентом агрофітоценозів України»), монографії («Сочевиця. Біологія та вирощування»). Позитивні відгуки, отримані під час зустрічі ЕГ зі здобувачами, підкреслюють, що навчальний процес відповідає сучасним вимогам ринку праці та освітній процес збагачується новітніми знаннями та технологіями.

2. Процедури конкурсного відбору викладачів є прозорими, недискримінаційними, дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми та послідовно застосовуються

Конкурсний добір науково-педагогічних працівників в БНАУ є прозорою і чітко прописаною процедурою у «Положенні про порядок заміщення посад (обрання і прийняття на роботу) науково-педагогічних (педагогічних) працівників БНАУ» (<https://cutt.ly/treZQ9E6>), відбувається відповідно до вимог чинного законодавства України про працю. «Положення про порядок заміщення посад (обрання і прийняття на роботу) науково-педагогічних (педагогічних) працівників БНАУ» спрямоване на врегулювання питань організації і проведення обов'язкового конкурсного відбору для заміщення таких посад науково-педагогічних працівників БНАУ: завідувач кафедри, професор, доцент, старший викладач. Конкурсний відбір проводиться на засадах відкритості, гласності, законності, рівності прав членів конкурсної комісії, колегіальності прийняття рішень, незалежності, об'єктивності та обґрунтованості рішень конкурсної комісії, неупередженого ставлення до кандидатів, які претендують на вакантні посади науково-педагогічних працівників. Оголошення про конкурсний відбір, терміни та умови його проведення розміщено на офіційному сайті БНАУ в розділі «Вакансії - Науково-педагогічні працівники» (<https://cutt.ly/9reZJ57Z>). Для організації та проведення конкурсного відбору для заміщення вакантних посад НПП наказом ректора на факультетах БНАУ створені конкурсні комісії. При визначенні відповідності претендента вимогам до зайняття посади НПП, звертають увагу на наступне: наявність наукового ступеня та/або вченого звання за профілем кафедри; рівень володіння державною мовою; публікаційну активність у наукових фахових виданнях України та періодичних виданнях, включених до НМБД Scopus, Web of Science; навчально-методичні напрацювання; викладання навчальних дисциплін на високому науково-методичному рівні; результати підвищення кваліфікації та проходження стажування; відповідність п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. Під час зустрічі з академічним персоналом та начальником відділу документообігу і кадрового забезпечення (зустріч 10) ЕГ підтвердила задекларований порядок конкурсного відбору.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців, їх організації, професіоналів-практиків та експертів галузі до реалізації освітнього процесу

БНАУ активно залучає роботодавців до реалізації освітнього процесу на основі угод про співпрацю. Підписані договори про створення баз для проходження виробничих практик з: ТОВ «Агрофірма Колос», ТОВ «Мрія», ТОВ «Сингента», ПП «Stefes», ФГ «Томилівське», ФГ «Агролік», іншими аграрними підприємствами та договори про співпрацю з науково-дослідними установами НААН України (<https://btsau.edu.ua/node/3349>). Професіонали-практики, експерти галузі активно залучаються до організації та реалізації освітнього процесу через діяльність Ради роботодавців, що успішно функціонує на АБТФ БНАУ (<https://cutt.ly/kreVzq1X>). Голова Ради Роботодавців спеціальності 201 Агрономія Л.В. Центило, директор ТОВ «Агрофірма Колос» приймає участь у розробленні ОП «Агрономія» та її обговоренні (<https://cutt.ly/mreVBjUs>), є рецензентом ОП «Агрономія» в 2023, 2024 рр. (<https://btsau.edu.ua/node/3343>). Роботодавці ознайомлені з ОП «Агрономія», що підтверджують рецензії на освітньо-професійну програму (<https://btsau.edu.ua/node/5568>). Випускники та роботодавці сприяють залученню здобувачів до набуття професійних навичок та приймають участь в анкетуванні для покращення якості освітніх послуг при підготовці бакалаврів за ОП (<https://btsau.edu.ua/node/5596>). Роботодавці активно залучаються до реалізації освітнього процесу, проведення гостьових занять: лекція головного агронома компанії «Stefes» – А. Войтка, присвячена сучасним підходам до роботи в аграрній сфері (<https://cutt.ly/dreMsc5E>); лекція від ТОВ «Сингента» на тему «Цифрові технології в агрономії» (<https://cutt.ly/XreMnx96>); лекція фахівця Департаменту досліджень та розробок «ALFA Smart Agro» В. Литвиненка на тему: «Особливості захисту посівів сільськогосподарських культур від шкідливих організмів» (<https://cutt.ly/ireMmaLK>). На ОП проводять практичні заняття, навчальні практики в умовах виробництва: ТОВ «ТК Грано плюс», смт Володарка; ТОВ «Зеніт», с. Рогізна (<https://cutt.ly/mreMYRd3>); ТОВ «Сингента» (<https://cutt.ly/preMUftP>); ТДВ «Терезине» (<https://cutt.ly/YreMFytd>); ТОВ «Агрофірма Колос», с. Пустоварівка (<https://cutt.ly/AreMGgWP>). На ОП практикується обмін досвідом з роботодавцями через обговорення проблем аграрного сектору, перспектив підготовки фахівців, отримання пропозицій щодо запровадження нових ОК. Здобувачі залучаються до занять та навчальних практик в умовах навчально-виробничого центру БНАУ. Під час зустрічі ЕГ зі здобувачами, вони повідомили, що цілком задоволені залученістю роботодавців, професіоналів-практиків та експертів галузі до реалізації освітнього процесу, а роботодавці (зустріч 6) підтвердили готовність й надалі долучатися до реалізації освітнього процесу за ОП, сприяти працевлаштуванню випускників.

4. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями, заохочує розвиток викладацької майстерності

БНАУ сприяє професійному розвитку викладачів і регулюється ця діяльність згідно пунктів, що зазначені у «Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності БНАУ» (<https://cutt.ly/yeFgD7I>) та «Положенні про підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників БНАУ» (<https://cutt.ly/ZreXVCN5>). Раз на 5 років за рахунок БНАУ викладачі проходять курси підвищення кваліфікації НПП та раз на рік стажування в умовах виробництва, з чим ЕГ переконалася провівши аналіз табл. 2 ВСО ОП, отримавши відповіді на запит п. 11. НПП для набуття міжнародного досвіду проходять стажування у закладах освіти країн ЄС (<https://cutt.ly/tre1tB2q>). Викладачі ОП Карпук Л.М., Караульна В.М., Єзерковська Л.В., Філіпова Л.М., Лозінський М.В. пройшли міжнародне стажування: «Modernization of higher education and science: paradigm of science and technologies innovative development» (Poland, 2022 р.). БНАУ організовує методико-психологічний семінар для викладачів «Школа професійно-педагогічного зростання»

(<https://cutt.ly/QreVgUeB>), де НПП мають можливість ознайомитися з інноваційними методами навчання. Викладачі ОП «Агрономія» є керівниками та виконавцями наукових тем; організаторами та учасниками міжнародних та всеукраїнських конференцій; вебінарів; круглих столів, що сприяють професійному розвитку викладачів ОП (<https://cutt.ly/zre1RSDx>); Карпук Л.М., Єзерковська Л.В., Хахула В.С., Грабовський М.Б., Примак І.Д. є членами редколегії фахового видання БНАУ «Агробіологія». У БНАУ з метою стимулювання викладацької майстерності, забезпечення якості освітнього процесу застосовується система морального та матеріального стимулювання діяльності НПП, що регламентує «Положення про рейтингове оцінювання діяльності НПП» (<https://cutt.ly/ireCLtJN>). НПП, які посідають високі місця в рейтингу, подаються комісією рейтингового оцінювання до списків у клопотанні щодо матеріального заохочення. За результатами рейтингового оцінювання за 2022 рік (<https://cutt.ly/nre1SNG1>) доплати отримали проф. М.Б. Грабовський, доц. Ю.В. Федорук, М.В. Лозінський. Результати рейтингового оцінювання за 2024 рік оприлюднено на сайті БНАУ (<https://education.btsau.edu.ua/node/10>). При спілкуванні ЕГ з академічним персоналом, керівництвом ЗВО, головним бухгалтером ЕГ переконалися, що у 2024 р. було преміювання НПП за публікаційну активність у виданнях, включених до НМБД Scopus. За визначні здобутки в галузі викладацької майстерності НПП висловлюють подяки, вручають грамоти, почесні нагороди БНАУ. У 2024 році з нагоди Дня працівників сільського господарства отримали подяку за самовіддану працю, вагомий внесок у галузь сільського господарства та розвиток Університету викладачі ОП «Агрономія» Л.М. Карпук, С.М. Левандовська, Л.А. Правдива (<https://cutt.ly/Fre109oL>).

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 6 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 6.1. Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітніх компонентів за освітньо-професійною програмою «Агрономія», забезпечує досягнення цілей та програмних результатів навчання. 6.2. Процедури конкурсного відбору викладачів є прозорими, недискримінаційними та дозволяють забезпечити необхідний рівень професіоналізму претендентів у відповідності їх академічній кваліфікації відповідно навчальних дисциплін ОП. 6.3. Залучення роботодавців, професіоналів-практиків та експертів галузі до реалізації освітнього процесу за ОП, БНАУ на постійній основі залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців. Роботодавці беруть участь в обговоренні, розробці та удосконаленні ОП, надають бази практики, можливість працевлаштування майбутніх випускників ОП. 6.4. БНАУ сприяє професійному розвитку викладачів шляхом постійного підвищення кваліфікації НПП у сфері їх професійних та наукових інтересів. Розвиток викладацької майстерності стимулюється адміністрацією Університету шляхом морального і матеріального заохочення. До позитивних практик за критерієм 6 ОП, що акредитується, варто віднести: всі НПП, що забезпечують викладання обов'язкових ОК на ОП мають науковий ступінь; функціонування Ради Роботодавців АБТФ та залучення професіоналів-практиків, експертів галузі до реалізації освітнього процесу, створення баз для проходження виробничих практик на основі угод про співпрацю.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 6 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недоліки, які суттєво не впливають на якість ОП: кваліфікація викладачів, залучених до викладання на освітній програмі, відповідає вимогам для реалізації ОП, проте, було виявлено незначну невідповідність публікацій на пряму ОК «Фітопатологія» (Правдива Л.А.); публікаційна активність за ОК «Загальна екологія» (Будак О.О.) сприятиме реалізації цього освітнього компоненту, хоч до її викладання і залучений фахівець-практик; деякі НПП не мають публікацій у періодичних виданнях, що входять до науко-метричних баз даних Scopus, Web of Science (Л.М. Мельник, М.М. Сенчук); не всі НПП за ОП мають ідентифікатори науковця у Scopus, Web of Science на сторінках кафедр БНАУ або вони є не активними.

Рекомендації

Посилювати публікаційну активність НПП відповідно до освітніх компонентів (ОК «Фітопатологія» - Правдива Л.А., ОК «Загальна екологія» - Будак О.О.). Активізувати публікації у періодичних виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science (Л.М. Мельник, М.М. Сенчук). Перевірити активність ідентифікаторів науковця у Scopus, Web of Science викладачів за ОП на сторінках кафедр БНАУ для ефективної презентації наукового доробку НПП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Навчально-методичне забезпечення освітньої програми, фінансові та матеріально-технічні ресурси (програмне забезпечення, обладнання, бібліотека, інша інфраструктура тощо) забезпечують досягнення визначених освітньою програмою мети освітньої програми та програмних результатів навчання

За результатами огляду матеріально-технічної бази ЕГ відзначила достатній рівень забезпечення ОП для досягнення визначених освітньою програмою мети та програмних результатів навчання. Важливою складовою матеріально-технічного забезпечення БНАУ у підготовці бакалаврів з агрономії є наявність дослідного поля Навчально-виробничого центру, де здобувачі мають можливість проходити навчальні практики, проводити виїзні заняття; наявна с.-г. техніка для ознайомлення з виробничими процесами. Матеріально-технічне забезпечення ОП: навчальні корпуси, лабораторії, аудиторії, комп'ютерні класи, бібліотека, читальний зал бібліотеки з можливістю роботи на ПК, конференц-зал, актовий зал, Ботанічний сад, спортивні майданчики. Під час ознайомлення з матеріально-технічною базою було продемонстровано, що лекційні аудиторії обладнані мультимедійними проекторами та інтерактивними дошками, комп'ютерами. Для здобувачів за ОП для використання в освітньому процесі доступні комп'ютерні класи з необхідним для роботи ліцензійним програмним забезпеченням. На сайті АБТФ БНАУ додатково розміщено відеоролики в котрих представлено матеріально-технічне забезпечення спеціальності 201 Агрономія (<https://btsau.edu.ua/node/5587>). Корпуси БНАУ, а також укриття підключені до мережі Інтернет з безкоштовним Wi-Fi, що дає змогу провадити та не зупиняти освітній процес під час Повітряної тривоги. Варто відзначити, що управління освітнім процесом та інформаційне забезпечення відбувається з використанням АСУ (<https://asu.btsau.edu.ua/>). Для забезпечення освітнього процесу у змішаному або дистанційному форматі використовують платформу дистанційного навчання Moodle (<https://teach.btsau.net.ua/>), здобувачі мають вільний доступ до репозитарію БНАУ (<https://rep.btsau.edu.ua/>). Для реалізації освітнього процесу за ОП використовуються презентації, відео, гербарні, насінні зразки, матеріально-технічну базу навчальних лабораторій. Гарант ОП у форматі презентації презентувала міжкафедральну науково-навчальну лабораторію «Біотехнології рослин», де здобувачі можуть ознайомитися з особливостями біотехнологічних процесів в умовах *in vitro*. Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою завдяки фондам бібліотеки, доступу до вебресурсів, міжнародних та вітчизняних наукометричних баз даних, електронного каталогу бібліотеки БНАУ. Під час зустрічі зі здобувачами ЕГ запевнили, що всі вони забезпечені проживанням в гуртожитку. Додаткові можливості створені завдяки наявності доступу НПП і здобувачів до матеріально-технічної бази профільних підприємств, фермерських господарств, наукових установ України на основі договорів про співпрацю (<https://btsau.edu.ua/node/3349>). Фінансове забезпечення ОП формуються за рахунок коштів бюджетного фінансування, коштів фізичних та юридичних осіб (<https://btsau.edu.ua/node/4532>).

2. Заклад вищої освіти забезпечує доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми, відповідно до законодавства

Доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах ОП здійснюється завдяки використанню та вільному доступу під час реалізації ОП електронного освітнього середовища БНАУ, що представлено: офіційний сайт БНАУ (<https://btsau.edu.ua/>), інституційний репозитарій БНАУ (<https://rep.btsau.edu.ua/>), платформа дистанційного навчання Moodle БНАУ (<https://teach.btsau.net.ua/>), електронний каталог бібліотеки БНАУ (<https://cutt.ly/hrrRWYva>), інформаційне забезпечення з використанням АСУ (<https://asu.btsau.edu.ua/>). Здобувачі вищої освіти під час мають вільний доступ до інформаційних ресурсів та використання навчальних матеріалів і технічного обладнання, інфраструктури БНАУ: навчальних корпусів, бібліотеки, читального залу, аудиторій та обладнання, що в них розташоване, лабораторій, комп'ютерних класів, простору для студентського життя. Позитивно впливає на реалізацію ОП наявність безкоштовного Wi-Fi, навіть, в укриттях Університету. НПП та здобувачі мають вільний доступ до навчальної, методичної та наукової літератури, завдяки фондам бібліотеки; наукометричних баз даних Scopus, Web of Science. В умовах запровадження дистанційної форми навчання у БНАУ взаємодія здобувача вищої освіти з викладачем та інформаційна підтримка відбувається за допомогою застосунків Zoom для відеоконференцій, інформаційного забезпечення в системі АСУ, соціальних месенджерів Telegram, Viber, платформи дистанційного навчання Moodle. Під час навчання на ОП враховані естетичні потреби здобувачів, котрі можливо реалізувати через студентські клуби та спортивні секції. На кафедрі здоров'я та фізичної рекреації у позанавчальний час здобувачі мають змогу займатися у секціях з волейболу, футболу, настільного тенісу, шахів (<https://btsau.edu.ua/uk/content/sportyvni-sekciyi>). БНАУ забезпечує безкоштовний доступ здобувачів і викладачів до власних об'єктів інфраструктури, а також створює додаткові можливості для наукової та освітньої діяльності на базі інших ЗВО, наукових установ, сільськогосподарських підприємств; є можливості відвідувати зустрічі, семінари та тренінги з представниками сільськогосподарських підприємств; відвідувати підприємства та науково-дослідні інститути в Україні під час виробничої практики. Під час зустрічей із представниками фокус-груп (зустріч 3, 4, 8) ЕГ встановила, що випадків обмеження доступу до інформаційних, матеріально-технічних ресурсів, інфраструктури не спостерігалось.

3. Освітнє середовище надає можливість задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою, та є безпечним для їх життя, фізичного та ментального здоров'я

У БНАУ значна увага приділяється організації безпечного освітнього простору. Дотримані усі необхідні безпекові заходи для провадження освітнього процесу: облаштовано укриття; встановлено системи оповіщення про повітряну тривогу; відбувається інформування про порядок дій у разі її спрацювання; проводять інструктажі; у кожному навчальному корпусі визначено відповідального за безпеку. БНАУ забезпечує безпечне освітнє середовище та проживання відповідно до Статуту БНАУ (<https://btsau.edu.ua/uk/content/normativno-pravovi-dokumenty>). Здобувачі проходять навчання щодо поведінки під час повітряних тривог, поводження з вибуховими речовинами, тактичної медицини. На території навчальних корпусів БНАУ, у гуртожитках наявні плани евакуації, засоби пожежогасіння, правила поводження з електрообладнанням, про що ЕГ повідомили під час зустрічі здобувачі вищої освіти. Здобувачі під час реалізації освітнього процесу за ОП, на заняттях та під час практики, регулярно проходять інструктажі з охорони праці, пожежної безпеки, дотримання правил техніки безпеки та роботи в лабораторіях, що фіксують у відповідних журналах. У навчальних аудиторіях, лабораторіях, гуртожитках дотримуються санітарно-технічних умов стосовно площі приміщень, температури, освітлення. В БНАУ функціонує медичний пункт первинної допомоги (<https://btsau.edu.ua/uk/content/medychnyu-centr-medychnoyi-dopomogy>), «Науково-дослідна лабораторія психології розвитку особистості» кафедри психології та здоров'я людини (<https://cutt.ly/KrrIFqwo>), діяльність котрої регламентує «Положення про науково-дослідну лабораторію психології розвитку особистості у БНАУ» (<https://cutt.ly/1rrISX6p>). На сторінці БНАУ «Науково-дослідна лабораторія психології розвитку особистості» (<https://cutt.ly/KrrIFqwo>) оприлюднено план семінарів, тренінгів, круглих столів, що спрямовані на підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів освіти. Під час зустрічі з ЕГ з керівниками структурних підрозділів (зустріч 10) керівник «Науково-дослідної лабораторії психології розвитку особистості» Клочко А.О. повідомила, що робота лабораторії спрямована на підтримку ментального здоров'я здобувачів освіти.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою

У БНАУ відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у БНАУ» (<https://cutt.ly/WreqZdkO>) забезпечено освітню, організаційну, інформаційну, консультативну, соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОП. Освітня підтримка здійснюється через доступність та відкритість всієї необхідної інформації здобувачам для навчання: електронний каталог бібліотеки БНАУ (<https://cutt.ly/hrrRWYva>), інституційний репозитарій БНАУ (<https://rep.btsau.edu.ua/>), платформа дистанційного навчання Moodle БНАУ (<https://teach.btsau.net.ua/>), АСУ БНАУ (<https://asu.btsau.edu.ua/>), допомогу у підготовці до участі у наукових конференціях та всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт. Організаційна та консультативна підтримка здійснюється на засадах студентоцентрованого підходу до кожного здобувача освіти деканатом АБТФ, кафедрами, кураторами академічних груп, представниками органів студентського самоврядування. Здобувачам надається необхідна інформація щодо реалізації освітнього процесу за ОП, особливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії, принципів академічної доброчесності, студентського життя, можливостей проведення дозвілля в позанавчальний час. Інформаційна підтримка здобувачів за ОП здійснюється за допомогою функціонування офіційного сайту БНАУ (<https://btsau.edu.ua/>), веб-сторінок кафедр Університету (<https://surl.li/iohvxn>), інформаційних стендів АБТФ. Одним із засобів інформаційної взаємодії здобувача з викладачем є використання соціальних месенджерів Viber, Telegram. Соціальна підтримка здобувачів за ОП у БНАУ забезпечується розвинутою інфраструктурою; організацією культурних, спортивних та соціальних заходів, що сприяє участі здобувачів у соціальному житті Університету. Соціальна підтримка надається пільговим категоріям відповідно «Правил призначення і виплати академічних та соціальних стипендій у БНАУ» (<https://surl.li/vfxcfm>). Для підтримки фізичного та ментального здоров'я на базі кафедри психології та здоров'я людини БНАУ функціонує «Науково-дослідна лабораторія психології розвитку особистості» кафедри психології та здоров'я людини (<https://cutt.ly/KrrIFqwo>), діяльність якої регламентує «Положення про науково-дослідну лабораторію психології розвитку особистості у БНАУ» (<https://cutt.ly/1rrISX6p>). На кафедрі здоров'я та фізичної рекреації у позанавчальний час здобувачі мають змогу займатися у спортивних секціях. На території Університету діє пункт первинної медичної допомоги (<https://btsau.edu.ua/uk/content/medychnyu-centr-medychnoyi-dopomogy>), який надає первинну допомогу та організовує профілактичні заходи для здобувачів і викладачів. ЕГ після спілкування зі здобувачами вищої освіти, органами студентського самоврядування, дійшла висновку, що в цілому вони задоволені рівнем освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки, що також підтверджено результатами опитування здобувачів (<https://salo.li/818918d>).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ переконалася, що у БНАУ створені умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами: наявні пандуси, спеціально оснащені санвузли, відповідно облаштовано прибудинкову територію. В БНАУ діє порядок супроводу навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, який регламентований положенням: «Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення під час навчання та відвідування Білоцерківського національного аграрного університету» (<https://cutt.ly/vrrR8Wpm>). Згідно нього здобувачі з особливими освітніми

потребами можуть скористатися допомогою супроводжувача - працівника або чергового пунктів пропуску навчального корпусу та гуртожитку університету, ним також може бути НПП. Особам з особливими освітніми потребами можливо, у разі потреби, навчатися дистанційно з використанням платформи Moodle відповідно до «Положення про систему управління навчанням Moodle в БНАУ» (<https://cutt.ly/GrrRBOJp>). Для осіб з особливими освітніми потребами було передбачено спеціальні умови участі в конкурсному відборі. Відповідно до «Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у БНАУ в 2024 році» (<https://cutt.ly/drrTeZRG>) особи з інвалідністю внаслідок війни; інваліди дитинства, які не спроможні відвідувати заклад освіти, проходять вступні випробування у формі співбесіди та в разі позитивного висновку рекомендуються до зарахування на основі повної загальної середньої освіти. На даний час за ОП «Агрономія» особи з особливими освітніми потребами не навчаються.

6. Наявні унормовані антикорупційні політики, процедури реагування на випадки цькування, дискримінації, сексуального домагання, інших конфліктних ситуацій, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

У БНАУ для врегулювання конфліктних ситуацій функціонує Етичний кодекс університетської спільноти (<https://cutt.ly/orrfGwDv>), Комісія з питань етики та академічної доброчесності, що діє відповідно до «Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності у БНАУ» (<https://cutt.ly/AreA9Mfb>). Відповідно п. 5.3. «Розв'язання етичних конфліктів» Етичного кодексу університетської спільноти зазначено, що у разі виникнення етичних конфліктів між членами університетської спільноти оптимальним способом розв'язання є добровільне примирення. За неможливості врегулювання конфлікту в робочому порядку член університетської спільноти може подати заяву до Комісії з питань етики та академічної доброчесності. Для врегулювання конфліктних ситуацій адміністрація БНАУ враховує інтереси Університету, викладачів, здобувачів вищої освіти, важлива роль відводиться органам студентського самоврядування згідно до «Положення про студентське самоврядування БНАУ» (<https://cutt.ly/irrIkFRW>), а також профспілкового комітету. В Університеті працює уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції в БНАУ, розроблені нормативні документи «Антикорупційна програма БНАУ» (<https://cutt.ly/hrrU3HMC>), «Положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції БНАУ» (<https://cutt.ly/mrrU5Pyd>) та оприлюднені на сайті БНАУ у вкладинці «Антикорупційна діяльність» (<https://btsau.edu.ua/uk/content/antykorupciyna-diyalnist>). Адміністрація БНАУ формує засади негативного відношення до будь-яких проявів корупції, здійснюючи ознайомлення з антикорупційним законодавством співробітників. У БНАУ визначено чітку політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із цькуванням, дискримінацією, сексуальними домаганнями, відповідно з цією метою адміністрація керується положеннями чинного законодавства, Етичним кодексом університетської спільноти (<https://cutt.ly/orrfGwDv>), «Положенням щодо застосування заходів із протидії булінгу (цькування) у БНАУ» (<https://cutt.ly/irrIysG1>). Куратори, НПП постійно проводять роз'яснювальну роботу зі здобувачами освіти. На агробиотехнологічному факультеті БНАУ встановлено Скриньку довіри, що забезпечує негайне реагування на скарги, пов'язані із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією, котру ЕГ продемонстрували під час огляду матеріально-технічної бази. Випадків виникнення конфліктних ситуацій щодо сексуальних домагань, цькування, дискримінації та корупції під час реалізації ОП «Агрономія» не було, що підтверджено під час зустрічі ЕГ з здобувачами вищої освіти, представниками студентського самоврядування, академічним персоналом, керівниками структурних підрозділів.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОП «Агрономія» до критерію 7 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 7.1. ОП забезпечена матеріально-технічними ресурсами, що дозволяють досягти визначених освітньо-професійною програмою програмних результатів навчання та професійних компетентностей. 7.2. Учасникам освітнього процесу наданий вільний доступ до бібліотечних, інформаційних і матеріально-технічних ресурсів для забезпечення ОП. 7.3. В БНАУ значна увага приділяється організації безпечного освітнього середовища для життя, фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, дотримані усі необхідні безпекові заходи для провадження освітнього процесу за освітньою програмою. 7.4. У БНАУ забезпечено освітню, організаційну, інформаційну, консультативну, соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОП. 7.5. Університет створює необхідні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, розроблена процедура супроводу осіб з особливими освітніми потребами, зокрема обладнання навчальних корпусів пандусами для переміщення осіб з обмеженими можливостями. 7.6. В БНАУ наявна чітка політика та процедури щодо попередження та врегулювання конфліктних ситуацій, наявні унормовані антикорупційні політики. На АБТФ БНАУ встановлено Скриньку довіри, що забезпечує негайне реагування на скарги, пов'язані із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією. До позитивних практик за критерієм 7 ОП, що акредитується, варто віднести: безпечне та доступне освітнє середовище є для всіх учасників освітнього процесу, а також відкрите для отримання всієї необхідної інформації для навчання через офіційний сайт БНАУ, інституційний репозитарій БНАУ, платформу дистанційного навчання Moodle, електронний каталог бібліотеки, автоматизовану систему управління освітнім процесом АСУ БНАУ.

Недоліки

Суттєвих недоліків ОП «Агрономія» за відповідним критерієм не виявлено, але разом з тим, не проводиться анкетування здобувачів для виявлення їх потреб щодо формування безпечного середовища навчання, фізичного та ментального здоров'я.

Рекомендації

ЕГ рекомендує вдосконалити анкетування для здобувачів з метою виявлення їх потреб щодо формування безпечного середовища навчання, фізичного та ментального здоров'я.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно здійснює визначені ним процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП у БНАУ регулюється «Положенням про освітні програми в БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_osvitni_prog_2023.pdf) та «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_system_vnytr_zabezpech_uak_osviti_2024.pdf). Перегляд, внесення корективів до освітньої програми відбувається раз на рік. До коригування освітньої програми залучається не лише педагогічний склад, а й здобувачі, випускники та роботодавці. Відділом забезпечення якості освіти проводиться моніторинг якості освіти і освітнього процесу шляхом анкетування відповідно до розробленої анкети (<https://education.btsau.edu.ua/node/17>). Опитування проводяться в онлайн форматі та анонімно для забезпечення максимально коректних відповідей та пропозицій.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через відповідні органи самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Пропозиції здобувачів вищої освіти беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Інформацію щодо пропозицій здобувачів вищої освіти отримують шляхом проведення опитувань протягом семестру збираючи інформацію та складаючи список пропозицій. Також здобувачі вищої освіти на постійній основі беруть участь у перегляді ОП у формі спілкування, проведення анкетування та участі в роботі групи зі змісту і якості освіти, яка функціонує відповідно до «Положення про групи зі змісту та якості освіти» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_grup_uak_osvit_2023.pdf). Так щорічно до групи зі змісту і якості освіти, яка займається переглядом ОП, запрошується здобувач зі спеціальності «Агрономія». У складі 15 членів зазначеної групи, обов'язково є один – представник студентського самоврядування агробіотехнологічного факультету та три здобувачі вищої освіти. Так, у 2024 р. у формуванні, обговоренні і удосконаленні освітньої програми брав участь студент з курсу О. Омельченко. Представники студентського самоврядування факультету приймають участь у засіданнях ради факультету і Вченої ради університету, де долучаються до процесу обговорення та затвердження ОП. У співпраці з відділом забезпечення якості освіти Студентська рада БНАУ залучається до проведення незалежних студентських опитувань та інтерв'ювань. Здобувачі з пропозиціями щодо якості ОП можуть звернутися особисто до Гаранта освітньої програми, до членів групи зі змісту та якості освіти (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/nakaz_zatverd_facult_grup_uak_osvit.pdf) або через «скриньку довіри».

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

На агробіотехнологічному факультеті функціонує Рада роботодавців (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/rada_robotodav_abtf.pdf), яка діє згідно «Положення про ради роботодавців у БНАУ»

(https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_pro_radi_robotodav.pdf). Роботодавці активно залучаються до перегляду освітніх програм, що дозволяє адаптувати їх до сучасних вимог ринку праці та сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників при працевлаштуванні. У процесі останнього перегляду освітньої програми у 2024 році взяли участь провідні представники бізнесу, зокрема: директор ТОВ «Агрофірма Колос» Л.В. Центило, директор БЦДСС ІБКіЦБ М.В. Бузинний, керівник ФГ «Расавське» Р.В. Коваленко, директор ТОВ "Торгівельна компанія «Грано Плюс» В.Ф. Ващук, директор ТОВ «Мрія» М.В. Войтовик та інші, що було підтверджено на зустрічі 6 із роботодавцями. Також роботодавці можуть висловити свою думку через анкетування (https://docs.google.com/forms/d/1LP9eTxyjNtXm4tN_2AOALJ_PpRiB8h7imXEketvgRoY/viewform?edit_requested=true). Участь роботодавців у процесі щорічного перегляду ОП підтверджена рецензіями-відгуками на ОПП (<https://btsau.edu.ua/node/5568>).

4. Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми (крім випадку проходження акредитації вперше)

Відділ маркетингу, акредитації та ліцензування Білоцерківського НАУ здійснює збір і аналіз інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників. Додатково куратори підтримують зв'язок із випускниками, що сприяє ефективному моніторингу їхньої професійної діяльності, що підтверджено при зустрічі з фокус-групами випускників та НПП. В університеті також діє «Положення про діяльність щодо сприяння працевлаштуванню здобувачів вищої освіти у Білоцерківському національному аграрному університеті» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_dial_sprjan_pracevlash_zdobuv.pdf). В університеті регулярно проводяться зустрічі з випускниками, спрямовані на мотивацію здобувачів вищої освіти та абітурієнтів до навчання, а також надання їм інформації про кар'єрні можливості. Ці заходи відбуваються у форматі конференцій та круглих столів. Крім того, щороку здійснюється анкетування випускників щодо освітньо-професійної програми (<https://education.btsau.edu.ua/node/17>).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на результати моніторингу освітньої програми та/або освітньої діяльності з реалізації освітньої програми, зокрема здійснений через опитування заінтересованих сторін

У Білоцерківському національному аграрному університеті процеси розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм здійснюються відповідно до затверджених нормативних документів. Зокрема, ці процедури регулюються «Положенням про освітні програми в Білоцерківському національному аграрному університеті» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_osvitni_prog_2023.pdf), яке визначає основні вимоги та принципи формування освітніх програм, а також їх відповідність сучасним стандартам освіти. Крім того, контроль за якістю освітнього процесу та внутрішня система забезпечення якості освіти регламентуються «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Білоцерківському національному аграрному університеті» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_system_vnytr_zabezpech_uak_osviti_2024.pdf). Цей документ містить механізми контролю, оцінювання та вдосконалення освітнього процесу, що сприяє підвищенню його ефективності та відповідності вимогам ринку праці. Здобувачі вищої освіти, випускники та роботодавці приймають участь в анкетуванні для покращення якості освітніх послуг при підготовці бакалаврів за ОП (<https://cutt.ly/5rrynBSc>, <https://btsau.edu.ua/node/5596>). Результати анкетування аналізуються відділом забезпечення якості освіти БНАУ та групою зі змісту та якості освіти агробіотехнологічного факультету (<https://cutt.ly/crry3a7r>).

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та рекомендації, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

У процесі розроблення та вдосконалення освітньої програми було враховано зауваження та пропозиції, отримані за результатами попередніх акредитацій. Зокрема, здійснено низку важливих заходів для покращення змісту програми та її відповідності сучасним вимогам: Активізація наукової діяльності. Значну увагу приділено підготовці та публікації наукових досліджень у міжнародних фахових виданнях, зокрема Scopus та Web of Science. Це сприяє підвищенню наукового рівня викладачів і здобувачів освіти, а також інтеграції університету в міжнародний науковий простір (<https://library.btsau.edu.ua/>); Розширення вибірових компонентів ОПП. Збільшено кількість професійних дисциплін вільного вибору, що дозволяє здобувачам формувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до їхніх інтересів і кар'єрних планів. Зміст цих дисциплін було узгоджено із роботодавцями та побажаннями студентів, що сприяє більшій практичній спрямованості навчального процесу. Крім того, оновлено бази практик і розроблено систему заходів щодо використання матеріально-технічної бази роботодавців у навчальному процесі, що розширює можливість студентів отримувати практичні навички в реальних умовах виробництва (<https://sal0.li/E05D150>); Впровадження інноваційних методів навчання. Значно розширено використання сучасних освітніх технологій на основі комп'ютерної техніки. До прикладу, впроваджено GIS-технології для вивчення окремих тем: у дисципліні «Плодівництво» використовується AutoCAD, а у дисципліні

«Технології точного землеробства» застосовується QuantumGIS. Це дозволяє студентам здобувати практичні навички роботи з сучасним програмним забезпеченням, що є затребуваним у сфері аграрних наук; Оновлення бібліотечного фонду. Для забезпечення якісного навчального процесу поповнено бібліотечний фонд університету новітніми науковими та періодичними виданнями у сфері аграрних наук. Це дозволяє здобувачам освіти мати доступ до актуальної інформації, що сприяє їхньому професійному розвитку. Усі ці заходи спрямовані на підвищення якості освітнього процесу, розширення можливостей студентів у здобутті актуальних знань і практичних навичок, а також на посилення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти формується культура якості освіти, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Члени академічної спільноти активно залучені до процесів забезпечення якості освітньої програми через перегляд та вдосконалення її змісту; впровадження принципів студентоцентрованого навчання, що враховує індивідуальні потреби здобувачів освіти; запровадження системи опитування як інструменту зворотного зв'язку зі стейкхолдерами для врахування їхніх пропозицій та зауважень; підвищення якості вищої освіти шляхом удосконалення методів викладання та навчання; посилення кадрового потенціалу через професійний розвиток викладачів та науковців; забезпечення необхідних матеріальних, технічних та інформаційних ресурсів для ефективної організації освітнього процесу за ОП; створення дієвої системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності всіх учасників освітнього середовища; співробітництво з вітчизняними та зарубіжними закладами вищої освіти з метою обговорення структури та змісту освітніх компонентів, обміну досвідом та впровадження передових освітніх практик. В університеті здійснюється систематичний моніторинг якості освіти й формуються на цій основі рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу та молодіжної політики. Фахівці Відділу забезпечення якості освіти (<https://btsau.edu.ua/uk/content/viddil-zabezpechennya-yakosti-osvity>) розробляють анкети для проведення планових циклічних опитувань всіх стейкхолдерів освітнього процесу, аналізують їх результати і забезпечують доступність для всіх учасників (<https://education.btsau.edu.ua/node/7>).

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 8 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 8.1. Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП у БНАУ регламентуються відповідними положеннями. Проводиться моніторинг якості освіти і освітнього процесу шляхом анкетування.; 8.2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через студентського самоврядування факультету залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.; 8.3. Роботодавці безпосередньо та через Раду роботодавців факультету залучені до періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.; 8.4. Відділ маркетингу, акредитації та ліцензування БНАУ здійснює збір і аналіз інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників.; 8.5. У БНАУ процеси розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм здійснюються відповідно до затверджених положень. Здобувачі вищої освіти, випускники та роботодавці приймають участь в анкетуванні для покращення якості освітніх послуг при підготовці бакалаврів за ОПП.; 8.6. У процесі розроблення та вдосконалення освітньої програми було враховано зауваження та пропозиції, отримані за результатами попередніх акредитацій.; 8.7. У БНАУ здійснюється систематичний моніторинг якості освіти й формуються на цій основі рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу та молодіжної політики. До позитивних практик за критерієм 8 ОПП, що акредитується, варто віднести: особлива увага приділяється залученню представників академічної спільноти, студентів та роботодавців на всіх етапах вдосконалення ОП, що забезпечує адаптацію навчальних програм до актуальних вимог ринку праці. Відкриті зустрічі, регулярні опитування, збори фокус-груп та співпраця з провідними роботодавцями дозволяють університету враховувати пропозиції ключових стейкхолдерів, як-от роботодавців та студентів, для покращення практичної підготовки випускників. Завдяки цим процесам університет оперативно реагує на виявлені недоліки та актуалізує освітні компоненти, підсилюючи їх практичну та міжнародну складові, а також розширює доступ до сучасних технологій і інновацій.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 3 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недолік, який суттєво не впливає на якість ОПП: недостатня систематизація збору і аналізу інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників.

Рекомендації

Удосконалити систему збору і аналізу інформації про кар'єрний шлях та працевлаштування випускників.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

У Білоцерківському НАУ встановлено чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу. Вони є відкритими для ознайомлення, послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми та забезпечують прозорість навчального процесу. Правила і процедури регламентовані цілим рядом документів і положень: «Статутом БНАУ» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/norm_doc_pectat/statut_bt nau_2022.pdf), «Положенням про організацію освітнього процесу в БНАУ» (<https://surl.li/aebqme>), «Положенням про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників в БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_planuv_oblik_npp_bnau_2023.pdf), «Антикорупційною програмою БНАУ» (<https://surl.li/jmtcpt>), «Етичним кодексом університетської спільноти» (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/Faculties/osvita/normatyvne/etych_kodeks.pdf), «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_system_vnytr_zabezpech_uak_osviti_2024.pdf), «Положенням про академічну доброчесність БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_academ_dobroch_2024.pdf), «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у БНАУ» (https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_academ_mobil.pdf). Для підвищення обізнаності всіх учасників освітнього середовища відповідні документи розміщені на офіційному вебсайті БНАУ (<https://education.btsau.edu.ua/node/8>, <https://btsau.edu.ua/uk/content/normatyvno-pravovi-dokumenty>).

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

В університеті є чітко визначена система подання пропозицій та зауважень. Проєкт освітньої програми завчасно оприлюднюється на офіційному сайті БНАУ: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/proiekt%20op_ahronomiia_%202024-2025_bak.pdf. Стейкхолдери можуть надсилати відгуки, рецензії, пропозиції, зауваження, рекомендації щодо освітніх програм на електронну пошту: decagro@ukr.net (<https://btsau.edu.ua/node/3341>).

3. Заклад вищої освіти забезпечує на своєму вебсайті відкритий доступ до інформації та документів відповідно до законодавства. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (освітню програму у повному обсязі, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

Заклад вищої освіти забезпечує на своєму вебсайті відкритий доступ до інформації та документів відповідно до законодавства: ОПП (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/op_ahronomiia%202024-25_bak.pdf), навчальні плани (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/np_%20ahronomiia%202024-25_bak.pdf), робочі програми обов'язкових освітніх компонентів (<https://btsau.edu.ua/node/3344>), анотації вибіркового дисциплін (https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_agro/201/anot_vib_discp_201_2025-26.pdf), силабуси обов'язкових освітніх компонентів (<https://btsau.edu.ua/node/4150>), силабуси вибіркового освітніх компонентів (<https://btsau.edu.ua/node/4149>). У ЗВО також створено новий сайт, який розпочинає свою роботу (<https://btsau.com.ua/>). Це було зроблено задля збільшення ефективності отримання інформації через його сторінку.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 9 експертна група дійшла висновку про повну відповідність за підкритеріями: 9.1. У БНАУ діють чіткі правила та процедури, що регулюють права й обов'язки учасників освітнього процесу. Вони відкриті для ознайомлення та забезпечують прозорість навчання, а відповідні документи розміщені на офіційному вебсайті університету.; 9.2. Проект освітньої програми завчасно оприлюднюється на офіційному сайті БНАУ. Стейкхолдери можуть надсилати відгуки, рецензії, пропозиції, зауваження, рекомендації щодо освітніх програм на електронну пошту.; 9.3. Вебсайт БНАУ є зручним та інформативним, забезпечує вільний доступ до всіх необхідних даних і регулярно оновлюється. Для підвищення ефективності інформаційного обміну розроблено новий сайт. До позитивних практик за критерієм 9 ОПП, що акредитується, варто віднести: створення нового сайту БНАУ, що збільшує ефективність отримання інформації через його сторінку.

Недоліки

У результаті аналізу відповідності ОПП «Агрономія» до критерію 9 експертна група суттєвих недоліків не виявила, проте є недолік, який суттєво не впливає на якість ОПП: не прослідковується можливість швидкого зворотного зв'язку зі службою технічної підтримки офіційного веб-сайту БНАУ.

Рекомендації

При розробці нового офіційного веб-сайту БНАУ передбачити можливість швидкого зворотного зв'язку зі службою технічної підтримки.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової (освітньо-творчої) програми забезпечує повноцінну підготовку аспірантів (ад'юнктів) до розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності за відповідною спеціальністю (спеціальностями) та/або галуззю знань (галуззями знань), володіння методологією наукової та педагогічної діяльності

не застосовується

2. Наукова (освітньо-творча) діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень (творчості) наукових (творчих) керівників

не застосовується

3. Заклад вищої освіти здатний сформувані разові спеціалізовані вчені ради (разові спеціалізовані ради з присудження ступеня доктора мистецтва) для атестації аспірантів (ад'юнктів), які навчаються на відповідній освітній програмі

не застосовується

4. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує можливості для виконання наукових досліджень (творчих проєктів) і апробації їх результатів відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, концертів, спектаклів, майстер-класів, персональних виставок, публічних виступів, надання доступу до використання лабораторій, обладнання, інформаційних та обчислювальних ресурсів тощо)

не застосовується

5. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, концерти, спектаклі, майстер-класи, персональні виставки, публічні виступи, участь у спільних дослідницьких (творчих мистецьких) проєктах тощо

не застосовується

6. Найважливіша практика участі наукових (творчих) керівників аспірантів (ад'юнктів) у дослідницьких (творчих мистецьких) проєктах, результати яких регулярно публікуються, презентуються та/або практично впроваджуються

не застосовується

7. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових (творчих) керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення здійснення наукового (творчого) керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Висновок щодо відповідності критерію. Позитивні практики за критерієм

не застосовується

Недоліки

не застосовується

Рекомендації

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Додаток до звіту ЕГ Перелік суттєвих недоліків_БНАУ_17-19.02.2025.pdf</i>	LiM70arcvoVVLO5ifxWxefosOQ75oYnHUWo4LXoH Axw=

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Мринський Іван Миколайович

Члени експертної групи

Рибальченко Анна Михайлівна

Андрієнко Іван Андрійович